…Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 23 (11927)
1969 оной январиин 28, вторник
Сэн 2 мүнгэн

…-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ҺУНГАЛТАДА ПРОФСОЮЗАЙ ЭМХИНҮҮДЭЙ ХАБААДАЛГА ТУХАЙ

ВЦСПС-эй Президиумэй тогтоол

Союзна Республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумэй Указуудай үндэһөөр 1969 оной мартда үнгэргэгдэхэ һунгалта социалис демократиине улам хүгжөөхэ, олон түмэнэй засагай зургаануудай холбоое саашадань бэхижүүлхэ, коммунис байгуулалтада хүн зониие бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха уг зорилготой, манай ороной ажабайдалда ехэ удха шанартай нинитэ-политическэ ябуулга мүн.

Хизаарай, областиин, городой, районой, сельскэ ба поселогуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдые һунгалтада бэлдэхэ ба үнгэргэхэ хүдэлмэри КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн угтамжа болгон экономико, эрдэм наука, соёл культура улам хүгжөөхэ, ажалшан арадай ажана байдал улам һайжаруулха хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлахын түлөө совет арадай тэмсэлэй, ажалшадай эдэбхи болон зохёохы үүсхэлэйнь ехээр дэбжэһэн оршон байдалда үнгэржэ байна.

Болохоёо байгаа ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтые ехэ удха шанартайда тоолон, ВЦСПС-эй Президиум иигэжэ тогтообо:

1. Нютагай Соведүүдэй һунгалтын бэлэдхэл ба тэрэниие үнгэргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадахыень, һунгалтын комиссинуудай хүдэлмэридэ али болохо туһаламжа хүргэхыень, тэрэнэй бүрндэлдэ үйлэдбэриин түрүүшүүл ба новаторнуудые, профсоюзуудай эдэбхитэдые хабаадуулха, депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгээр хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай суглаануудые үнгэргэхэ, нютагай Соведүүдэй депутадуудаар, мүн районно (городской) арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудаар коммунистнуудай ба партийнабэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэлэй, хүдэлмэришэн ангиин, таряашадай интеллигенциин түлөөлэгшэдые һунгахын тула ойлгуулгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхыень профсоюзуудай соведүүд ба комитедүүдые уялгалха.

2. Һунгагшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхын тула профсоюзай хэблэл, радио, кино, телевидени, харуулан ойлгууламжын хэрэгсэлнүүдые профсоюзай соведүүд ба комитедүүд, профсоюзуудай соёлой ба гэгээрэлэй эмхи зургаануудые — клубууд, соёлой ордон ба байшангуудые, улаан булангууд, библиотекэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадтай депутадуудта кандидадуудай уулзалга үнгэргэхэ, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтада хизаарай, областиин, районой, бэеын элүүр хамгаалтын, соёлой — арадай ажахын хүгжэлтын амжалтанууд болон саашанхи хараа түсэбүүдтэ зорюулагдаһан выставкэнүүдые эмхидхэхэ, профсоюзуудай уран һайханай бүлгэмүүдэй концертнүүдтэ хүнүүдые олоор хабаадуулха талаар үргэн хүдэлмэри ябуулха гээд уялгалха.

3. Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ болон арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудые һунгаха талаар хүдэлмэриин үедэ профсоюзай эмхинүүд ажалшадай бэшэгүүд ба гомдолнуудые хаража үзэхэ хэрэг һайжаруулха, ажалай, хуулиин гурим сахихын түлөө хиналта шангадхаха, ажалшадай ажаһуудал хангаха хэмжээе саашадань үргэдхэхэ зорилготой хэмжээнүүдые абаха, коммунальна ба худалдаа наймаанай предприятинуудай хүдэлмэри һайжаруулха уялгатай.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ БААТАР АЛХАМ

…ССР-эй арадай ажахые 1968 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд

…скэ Союзай арадай ажахы 1968 ондо хурдан түргэ… үргэлжэлөө.

…ай ороной ажалшад В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэ… хүндэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэ… 1968 ондо — түсэбтэ табан жэлэй гурбадугаар жэлдэ …, эрдэм болон соёлые хүгжөөхэ, арад түмэнэй байдал …һайжаруулха хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлаһан …хэн тухай «СССР-эй арадай ажахые 1968 ондо хүг…гүрэнэй түсэб дүүргэлгын дүнгүүд тухай» СССР-эй …нүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ …иин мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

…дай ажахын ургалтын эршэ темпынь иимэ мэдээнүү…дорхойлогдоно гэбэл: хэрэглэмжэ ба нөөсэлгэдэ зорюу… национальна доходые 1967 онойхитой жэшэбэл, …процент болоо; промышленностиин продукци — 108,1 …, тэрэ тоодо «А» бүлэгэйхи — 108,0 процент, «Б» бү…— 108,3 процент; хүдөө ажахын продукци — 103,5 …гол фонднуудые ашаглалга — 106 процент; капи…хүдэлмэридэ мүнгэ гаргалга — 108 процент; элдэб тү…транспортоор ашаа зөөлгэ — 107 процент; хүдэлмэри… алба хаагшадай хамтын тоо — 103,5 процент; ажа…— промышленностьда — 105 процент, колхозууд …совхозуудта — 105 процент, барилга дээрэ — 104 про…, … замай транспортда 105,5 процент; арадай ажа… ашаг олзо (сасуулагдамал сэнгээр) — 113 процент

…ай ажахыдахи салин хүлһэнэй фонд — 111 процент, …хэрэглэлэй фонднууд — 111 процент; хүдэлмэришэд …ба хаагшадай мүнгөөр абадаг салин хүлһэнэй дун…жэн — 107,5 процент; ажалшадай бодото олзо ор…бүхэндэ абажа үзэбэл — 106,1 процент; розничо эд …эрьесэ — 108,7 процент; гадаадын худалдаа наймаа…— 108 процент; хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэм…хаха хүдэлмэриин хэмжээн — 117 процент, тусхай …сургуулинуудта һурагшадай тоо — 102,3 процент; дээ…сургуулинуудта һурадаг студентнэрэй тоо 103,7 процент … байна.

…промышленностиин түсэб гол дүнгүүдэй талаар үлүүлэн …дээ. Нүүрһэ малтаха, газ гарган абаха, булад сорго… приборнууд ба автомат хэрэгсэлнүүдые бүтээхэ, мине… утэгжүүлгэ, алюмини, туулга, цинк, никель, титан, …лга үйлэдбэрилхэ, алмаз оложе абаха, пумаажан ба …бүдүүдые нэхэхэ, арһан гутал оёхо, ургамалай тоһо, …итерскэ зүйлнүүд ба промышленна бусад түхэлэй …хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ жэлэй түсэб болзор… дүүргэгдээ.

…ажахын бүхы продукцинь 1968 ондо 81 миллиард …й болоо гэхэ гү, али үнгэрэгшэ бүхы жэлнүүдэйхи…дэ байгаа. Хүдөө ажахын олонхи продуктнуудые ху…далгын талаар гүрэнэй түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдээ. …арадай ажахын, тэрэшэлэн олонхи министерствэ… …дан түргаануудай ба союзна республиканудай та… олзын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

…Р-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: …ажахын хүгжэлтын эршэ темпынь түсэбтэ табан жэлэй …ын гурбан жэлэй турша соо шухала шухала зүйлнүү…дээр — национальна доходой, промышленна үйлэдбэриин …, транспортын ашаанай эрьесын, розничо эд това…эрьесын, хүн зоной бодото олзо оршын, хүдэлмэришэд …ба хаагшадай дундуур салин хүлһэнэй, колхозни…ажалай түлөөһэнэй талаар — КПСС-эй XXIII съездын …нүүдээр хараалагдаһан түсэбтэ табан жэлэй … темпые ахиһан байна.

…промышленна продукци худалдаха ба олонхи шухала зүй… продукци үйлэдбэрилхэ жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. …промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 8,1 процентээр нэмэбэ. …промышленностиин шухала шухала һалбаринуудаар про…гаргалгые 1967 онойхитой жэшэбэл иимээр нэ…: электрын эшэ хүсэн — 10 процентээр, түлишын …промышленность — 4, хара ба үнгэтэ металлурги — 7, химиче… нефтехимическэ промышленность — 12, машина бү… металл болбосоруулга — 12, ой модоной, модо болбо… ба целлюлозо-саарһанай промышленность — 4, … материалнуудай промышленность — 7, хүнгэн про…ость — 9, эдеэ хоолой промышленность 5 процентээр … соёлой ба ажаһуудалай, ажахын хэрэглэмжын эд бараа …лгэ 15 процентээр нэмэбэ.

…лалгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гури… 1968 оной эсэс багта промышленна 27 мянган … хүдэлмэрилжэ, бүхы промышленна продукциин … үлүүтэйе үйлэдбэрилһэн, ашаг олзын 80 гаран …ые үгэһэн байна.

…ы союзна республиканууд промышленна шухала тү… олонхи продукци худалдалгын ба мүн үйлэдбэрилгын …эй талаар жэлэйнгээ түсэбүүдые үлүүлэн дүүргээ.

…дукци үйлэдбэрилгэ бүхы орон дотор иимэ тоо мэдээ…тодорхойлогдоно гэбэл: 1968 ондо 638 миллиард ки…с электрын эшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэһэн. 309 мил… нефть, 171 миллиард кубометр газ, 594 миллион …үүрһэн, 177 миллион тонно түмэрэй рудэ гаргажэ…, 78,8 миллион тонно шэрэм, 107 миллион тонно бу…хайлуулагдаһан, 85,2 миллион тонно прокат, 1751 мил… (11211 мянган тонно) булад сорго, 43,1 миллион … минеральна үтэгжүүлгэ (условно единицээр), ургаса хамтаалха 243 мянган тонно химическэ зүйлнүүд, 10166 тонно серно кислота, 1293 мянган тонно пластмассова ба хэмэл дабирхай, 554 мянган тонно химическэ утаһан үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

1968 ондо бүхы дээрээ 15,7 миллион киловатт хүсэтэй турбинанууд, тэдэндэ тодхогдохо 14,5 миллион киловатт хүсэтэй генераторнууд, переменнэ тогой 33,8 миллион киловатт хүсэтэй электродвигательнүүд, металл зүһэдэг 200 мянган станогууд, кузнечно-прессэй 42,1 мянган машинанууд, 2181 миллион түхэригэй приборнууд, автомадай хэрэгсэлнүүд, тоолонгын техникэ, металлургиин 312 мянган тонно түхеэрэлгэнүүд, 125 мянган тонно нефтеаппаратура, тэдэндэ хэрэгтэй 448 миллион түхэригэй химическэ түхеэрэлгэ ба тэдэнэй запчастьнууд, 800,9 мянган автомобиль, 423 мянган трактор, 1766 миллион түхэригэй хүдөө ажахын машинанууд, таряа хуряаха 101 мянган комбайн бүтээгдэн гаргагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 265 миллион кубометр хэрэгсэлэй модон (колхозуудай бэлэдхэһые тоолонгүйгөөр) бэлэдхэгдэээ, 4 миллион тонно саарһан, 87,5 миллион тонно цемент үйлэдбэрилэгдөө, 74 миллион кубометр хабсаргагдамал түмэр-бетон, 214 миллион дүрбэлжэн метр сонхын шэл үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаа. 6.115 миллион дүрбэлжэн метр пумаажан бүд, 676 миллион дүрбэлжэн метр үлһан бүд, 950 миллион дүрбэлжэн метр торгон, 13,4 миллиард түхэригэй (предприятинуудай оптово сэнгээр) оёмол зүйлнүүд, 824 миллион хэһэг дотор хубсаһан, 302 миллион хэһэг гадар хубсаһан нэхэгдэн гаргагдаа, 597 миллион паар арһан гутал оёгдоо.

11,6 миллион тонно мяхан, 6,7 миллион тонно загаһан ба далайн продуктнууд абтаа, 44 миллион тонно малай тоһон, сыр, һүөөр бүйлуулагдаһан бусад продуктнууд үйлэдбэрилэгдөө. 10,8 миллион тонно элһэн саахар, 3,2 миллион тонно ургамалай тоһон, 2,5 миллион тонно кондитерска зүйлнүүд, 9,5 миллиард баанха консервэ үйлэдбэрилэгдөө. 36 миллион час, 7 миллион радиоприёмник ба радиоло, 5,7 миллион телевизор, 3,2 миллион холодильник, угаалгын 4,7 миллион машина, 4,3 миллион велосипед ба мотовелосипед, 802 мянган мотоцикл ба мотороллер, 2,4 миллиард түхэригэй мебель бүтээгдэн гаргагдаа. Продукциин үнэ сэнгые хямдаруулхын тула промышленна предприятинуудай табиһан түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Жэлэй нөөсэлгын түсэб мүн лэ үлүүлэгдэһэн байна. Промышленностиин ашаг олзо 1967 онойхиһоо 14 процентээр нэмэбэ.

Промышленностиин жэлэй түсэб үргэлжэ дээрээ амжалтатайгаар дүүргэгдэбэшье, зарим предприятинууд продукци үйлэдбэрилхэ ба худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, нөөсэлгэ хэхэ, продукциин өөрынь үные хямдаруулха түсэбөө дүүргээгүй байна гэжэ СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ ашаглалгада оруулагдаһан промышленна хэдэ хэдэн үйлэдбэринүүдэй проектнэ хүсые ашаглалгын талаар тохёолдоһон дутуу дундануд усадхагдаагүй байһаар.

Үнгэрэгшэ жэлдэ гурба мянга шахуу шэнэ машина, түхеэрэлгэ, 1200 түхэлэй шэнэ приборнууд ухаалан зохёогдоһон ба бүтээгдэһэн байна. Технико-экономическа ашаглалгын эрхим шанартай 1000 гаран шэнэ түхэлэй продукци ашаглалгада оруулагдаа, олоор бүтээгдэн гаргагдажа эхилээ; энээнтэй дашарамдан, хуушарһан конструкциин ба хэбэй хэдэн зуугаад янзын хэрэгсэлнүүд үйлэдбэрилэгдэхэеэ болёо.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта шэнэ машинанууд, механизмууд, материалнууд, бүри оньһон нарин технологическа онол арганууд нэбтэрүүлэгдээ, үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха ба үйлэдбэрсэ автомадаар зэбсэглэхэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдээ. Гэхэ зуура, олохон министерствэнүүдэй эрдэм-шэнжэлэлгын эмхинүүд ба предприятинууд эрдэм, техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ түсэбүүдээ хүсэд дүүргээгүй.

Ухаалан зохёолгын ба уралан нарижуулгын 3 миллион шахуу дурадхал арадай ажахыда нэбтэрүүлэгдэн дэлгэрүүлэгдэжэ, жэлэй турша соо 2,3 миллиард үлүүтэй түхэригэй арьбалалта хэгдээ.

1968 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ нэмэһэн, колхозууд болон совхозуудай материально-техническэ арга боломжо һайжарһан байна гэжэ СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор саашадаа хэлэгдэнэ. Ороной хэдэ хэдэн нютагуудта уларилай орёо бэрхэтэй байбашье һаань, колхозууд болон совхозууд 169,2 миллион тонно (10,3 миллиард пүүд) орооһо таряа хуряажа абаа. Үнгэрэгшэ жэлдэ орооһо таряа хуряан абалтын хэмжээн ургасаар тон һайн 1966 оной хэмжээндэ шахуу, 1961—1965 онуудай жэлэй дундуур хэмжээнһээ 30 процентээр дээшээ байгаа. Харин орооһо таряанай ургаса 1966 оной хэмжээнһээ үлүү гараа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 1 миллион үлүүтэй тонно барайгар хуэяагдаа, энэмнай 1967 онойхиһоо 17 процентээр, 1961—1965 онуудайхиһаа дунда жэшээгээр 2,7 дахин ехэ болоо.

Орооһо таряа худалдан абалгаар гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Гүрэнэй нөөсэ баялигта 69 миллион тонно (4 миллиард 214 миллион пүүд) таряан ороһхой.

1968 ондо хүдөө ажахын бусадшье гол тарималнуудай һайн ургаса абтаа. 6 миллион тонно сэбэрлэгдээгүй хлопок, 93,6 миллион тонно (фабрична) саахарай свёкло, 6,61 миллион тонно наран сэсэг, 101,6 миллион тонно хартаабха, 18,5 миллион тонно овощ хуряагдан абтаа.

Сэбэрлэгдээгүй хлопок, саахарай свёкло, наран сэсэг, хартаабха, үрэ жэмэс худалдан абаха гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Овощ худалдан абаха түсэб дутуушагаар дүүргэгдэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үхэрэй ба гахайн тоо толгой халта хороо, энэнь хүн зоной хубиин мэдэлэй ажахынуудтахи эдэ малай тоогой үсөөрһэнһөө уламжалан гол түлэб хороһон байна. Хамтын ажахынуудтахи малай тоо үнгэрэгшэ жэлэй хэм хэмжээндэ гол түлэб үлэнхэй. Колхозууд, совхозуудтахи адууһа малай ашаг шэмэнь дээшэлээ.

1968 ондо бүхы түхэлэй ажахынуудаар 11,6 миллион тонно мяхан (үүсэлэгдэһэнэй һүүлээр), 82,1 миллион тонно һүн, 35,5 миллиард үндэгэн, 413 мянган тонно нооһон абтаа.

Мал ажалай продуктнуудые худалдан абаха гүрэнэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

Колхозуудай бүхы олзо оршонь 1967 онойхиһоо 4 процент үлүүтэйгээр нэмэбэ. Совхозууд бүхы дээрээ ашаг олзотойгоор үнгэрөөшэ жэлые дүүргээ; эдэниие ажахын тоосоондо оруулха хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. 1968 ондо түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримаар 800 гаран совхоз хүдэлмэрилөө.

Гэхын дашарамда, СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: колхозууд, совхозуудай хүдэлмэридэ зарим дутуу дундануд бии байһаар. Хэдэ хэдэн районуудтахи орооһо тарянай ургаса, малай ашаг шэмэ бага байна, мал ажалай продукт үйлэдбэрилгэ удаан нэмэнэ, продукциин, иланхаяа мал ажалай продуктын өөрынь үнэ ехэ байһаар; хэдэ хэдэн совхозууд үнгэрэгшэ жэлээ гарзатайгаар дүүргээ; ажалай бүтээсэ бүри түргөөр дээшэлүүлхэ арга боломжонууд хүсэд хэрэглэгдэнэгүй.

Хүдөө ажахые мүнөө сагай техникээр зэбсэглэлгэ бэелүүлэгдэжэ үргэлжэлһөөр. Үнгэрөөшэ жэл хүдөө ажахын капитальна хүдэлмэридэ гүрэнэй ба колхозуудай зүгһөө 14,7 миллиард түхэриг гэхэ гү, 1967 онойхиһоо 12 процентээр ехэ мүнгэн табигдаа.

Бүхы түхэлэй транспортын ашаа зөөлгын хэмжээн 1967 онойхиһоо 7 процентээр нэмэһэн, 3.419 миллиард тонно-километр болоһон байна. Бүхы дээрээ түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэл соо ашаа зөөлгын эрьесэ 24 процентээр нэмээ гэжэ СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ.

Бүхы түмэр замууд, далайн пароходствонууд, граждан авиациин управленинүүд, гол мүрэнэй пароходствонууд, нийтын хэрэглэлэй автомобильна ажахынууд бүлта шахуу 1968 ондо түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдаа.

Электровозууд, тепловозуудые хэрэглэдэг болоһон түмэр харгынуудай утын хэмжээн жэлэй һүүл тээшэ 100 мянга үлүүтэй километр болоһон байна.

Мүнгөөр хангалгын бүхы гол аргануудые хэрэглэн, 55 миллиард үлүүтэй түхэригэй гэхэ гү, али 1967 онойхиһоо 6 процентээр дээшэ гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаа. Түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо ашаглалгада оруулагдаһан гол фондннуудай хэмжээн 23 процентээр нэмэ гэжэ СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ 300 шахуу промышленна шэнэ томо предприятинууд, хуушан предприятинуудтахи олон цехүүд ба үйлэдбэринүүд ашаглалгада оруулагдаһан байна.

Гүрэнэй түсэбөөр табигдаһан мүнгэ зөөреэр хүдөө ажахыда мал ажалай олон байра, шубуунай фабриканууд баригдажа ашаглалгада оруулагдаа. Арадай ажахын капитальна хүдэлмэридэ бүхы дээрээ 61,5 миллиард түхэриг табигдаһан, 1967 онойхиһоо 8 процентээр нэмэһэн байна. Хэрэглэл ба нөөсэлгэдэ зорюулагдаһан национальна доход жэлэй турша соо 7,2 процентээр нэмээ; түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо национальна доходнай 28 процент ургаа.

Арадай ажахыда хүдэлдэг хүдэлмэришэд, алба хаагшадай жэл соохи дундуур тоо 85,1 миллион хүн болоо.

Совет арадай байдалые улам һайжаруулха зорилготой хэдэ хэдэн шухала хэмжээ ябуулганууд 1968 оной январиин 1-һээ бэелүүлэгдээ. Хүдэлмэришэд, алба хаагшадай һара бүриин дундуур салин хүлһэн 112,5 түхэриг болоо, тиин 7,5 процентээр нэмээ; нийтын хэрэглэлэй фондһоо үгтэдэг түлөөһэн ба хүнгэлэлтэнүүдэй нэмэлтэтэй хамта салин хүлһэн 1967 ондо 140 түхэриг байһан аад, үнгэрэгшэ жэл 151 түхэриг болоо. Колхозникуудай ажалай түлөөһэн мүн лэ нэмээ.

Ажалшадай бодото олзо оршые хүн бүхэндэ хүртөөжэ үзэбэл, 1967 онойхиһоо 6,1 процентээр, түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл соо 20 процентээр нэмэһэн байна.

Ороной городууд, хүдөө нютагуудтахи гүрэнэй, кооперативна предприятинууд ба организацинууд, колхозууд, городууд болон хүдөө нютагуудай хүн зон бүхы дээрээ 102 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр (ашаглагдадаг) талмайтай болбосон һайн 2,3 миллион шахуу шэнэ байра, гэрнүүдые ашаглалгада оруулаа. Гүрэнэй ба колхозуудай мүнгэ зөөреэр 1,7 миллион үхибүүдэй һураха юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд, хуулиин наһа хүсөөгүй 540 мянган үхибүүдэй хүмүүжүүлэгдэхэ эмхи зургаанууд, олон тоото больницанууд, поликлиникэнүүд ба соёлой, ажаһуудалай бусад олон байранууд баригдаа. Гэхэ зуура, гэр байрын, соёлой ажаһуудалай барилгын түсэб хүсэд дүүргэгдээгүй байна.

Арадай гэгээрэл, эрдэм болон соёл хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлаһан амжалтанууд ЦСУ-гай мэдээсэл дотор саашадаа тэмдэглэгдэбэ. Советскэ Союзай хүн зоной тоо 1969 оной январиин 1-дэ 239 миллион хүн болоһон байна.

(ТАСС).

ЛЕНИНГРАДАЙ МҮНХЭ ГАБЬЯА

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). «Ужам ехэ оромни, жаргаһан бодышни!» гэжэ дуунай аялган городой тон томо «Октябрьский» гэжэ зал соо январиин 26-да һүр жабхалантайгаар зэдэлжэ, Нева дээрэхи хэрэмэй хананууд шадар гитлеровецүүдэй һамна зада сохигдоһоор 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай заседаниин эхилһэн тухай тунхаглаа. Хүн түрэлтэнэй хамшат тахал болоһон фашизмтай хэгдэһэн тэмсэлдэхи гайхамшагта үеые тэмдэглэхын тулада Ленинградые 900 үдэр соо хамгаалалгын баатарнууд эндэ ерээ.

Городые хамгаалһан баатарнууд, алдаршаһан сэрэгэй начальнигууд, дайсанай ара талаар хэгдэһэн партизануудай рейднүүдэй ахамадууд. Ленинградай айлшад — баатар-городууд Москва, Волгоград, Киев, Севастополь ба Одессын, баатар-хэрэм Брестын делегацинуудай гэшүүд, Новгородско, Псковско областнуудай түлөөлэгшэд, СССР-эй Обороныш министерствын делегаци заседаниин президиумдэ һуугаа.

Ленинградай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. А. Сизов баярай заседаниие нээгээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой Президиумые хүндэлэлэй президиумдэ заседанида хабаадагшад ехэ дэбжэлтэтэйгээр һунгаа.

Дайсанай хүреэлэлгэһээ Ленинградай хүсөөр сүлөөлэгдэһөөр 25 жэлэй ой тухай КПСС-эй Ленинградай обкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Толстиков элидхэл хээ.

СОВЕТ-ХИТАД ХАНИ БАРИСААНАЙ БҮЛГЭМЭЙ БҮХЭСОЮЗНА КОНФЕРЕНЦИ

Совет-хитад хани барисаанай бүлгэмэй бүхэсоюзна хоёрдохи конференци Москвада һаяхан болоо.

Бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артист **С. А. Герасимов** конференци нээгээ.

Правлениин түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Науканудай академиин гэшүүн-корреспондент **С. Л. Тихвинский** элидхэл хэхэдээ, хитад арадтай хани барисаагаа тэрэ заандань үлөөхэ ба бэхижүүлхэ гэһэн КПСС-эй ба Советскэ правительствын хараа шугамые үндэһэлэн, Хитадтахи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй элитэ түлөөлэгшэдэй, Хитадай коммунистнууд-интернационалистнуудай ажал ябуулга ба түүхэдэ удха шанартай үдэрнүүдтэй холбоотой хэмжээ ябуулгануудые бүлгэм үнгэргэдэг ба үнгэргэжэшье байһаар гэжэ мэдүүлбэ.

— Совет арад Мао Цзэ-дунай бүлэгые хитадай арадтай, хитадай коммунистнуудтай хэзээдэшье зэргэсүүлээгүй юм, — гэжэ үгэ хэлэгшэ заагаа. Советскэ Союзай ба Хитадай харилсаанууд хоёр ороной ажалшадай уг зорилго ба ашаа туһын нэгэ үндэһөөр, тэдэнэй социализм ба коммунизмын түлөө тэмсэлэй, национальна сүлөөрэлгын ба эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй нэгэ үзэл бодолтой байһаараа элирхэйлэгдэдэг. СССР уласхоорондын ажабайдалда КНР-эй ООН-до түлөөлэгдэхэ эрхые һэргээхэ, Хитадай таһаршагүй хуби болохо Тайвань аралые КНР-тэ нэгэдхэхын түлөө оролдожо үргэлжэлһөөр.

Хитадта сэрэгэй ахамад советник байһан генерал-лейтенант **А. И. Черепанов**, гадаадын экономическа харилсаанай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй управлениин начальнигай орлогшо **П. Н. Лысов**, бүлгэмэй Ленинградска отделениин түрүүлэгшэ профессор **Р. В. Ефимов**, Лихачевой нэрэмжэтэ Москвагай автозаводой директорэй орлогшо **А. И. Косицын** болон бусад үгэ хэлэгшэд хитад арадай сүлөөрэлгын тэмсэлдэнь манай ороной туһаламжа тухай, социалис экономико байгуулһан тухай, мүн бүлгэмэй нютагай отделенинүүдэй ороной элдэб городуудта хүдэлмэри ябуулдаг тухай хөөрөө.

Бүлгэмэй правлениин шэнэ бүридэл һунгагдаа.

Нийтын ажал ябуулагша **А. А. Андреев** түрүүлэгшээр дахинаа һунгагдаа.

(ТАСС).

…нска нарин сэмбын комбинадай продукци эд хэрэглэгшэдэй … хүндэтэй болонхой. Тус предприятиин коллектив социалис …ондо оло дахин шалгаран гараһан юм.

…раг дээрэ: гоёон шэмэглэлгын цехэй нэхэгдэһэн бүд шалгаг… Ф. Чернякова «Палуж» гэжэ костюм оёхо бүд хаража байна.

(ТАСС-ай фотохронико.

ХОНИН БҮРИҺӨӨ ХУРЬГА АБАХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСЭЕЛ!

ҺАЙШААНАБДИ, ДЭМЖЭНЭБДИ

Буряад орон доторoo хони олоор үсхэбэрилжэ, нооһо, хониной мяха гүрэндөө ехээр худалдадаг болохо тушаа Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишодой абаһан социалис уялгануудые, гаргаһан үүсхэлыень бидэнэр халуунаар дэмжэнэбди. Манайшье колхоз энэ жэлдэ зуун хонин бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга томо болгохо, хонин бүриһөө (зачетно тоогоор) 3,8 килограмм нооһо гүрэндөө тушааха гэжэ хараалаад байнабди.

Үнгэрэгшэ жэлдэ колхознай бүхы дээрээ 6100 хурьга томо болгоһон гэхэ гү, али зуун хонин бүриһөө 82 хурьга түлжүүлээ һэн. Мүн хонин бүриһөө 3,7 килограмм нооһон гүрэндэ худалдагдаһан юм.

Байгша ондо түл һайнаар абаха, хонидой нооһо һайнаар ургуулха бүхы хэмжээнүүд абтаһан, абтажашье байна. Хонидоймнай отаранuудай үбэлжөөнүүд гол түлэб гурбан газарта байрланхай. Жэшээнь, Дунда-Хэрээтэдэ эхэ хонидой 5 отара нэгэ газарта түбхинэнхэй. Иигэжэ отарануудые бөөн бөөнөөр байлгахада хонишодто таатай, тэдэнэрэй культурно-ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангахада зохид болоно үгэнэ. Мэргэжэлтэдэйшье хонон үнжэн байжа, хонишодто туһалхада һайн гээшэ.

Энэ жэлдэ колхозоймнай хонишод түл абалгадаа хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар бэлдэһэн байна. Эхэ хонидой бүхы отарануудта электрын гэрэл оруулагданхай. Хони, хурьгадай байра газаа, досооһоо һайса дулаалагданхай. Нялха хурьгадые түрүүшынь 3—4 үдэрэй туршада дулаан, хуурай байрада байлгахын тула теплогенераторна пеэшэнүүд малай байра соо тодхогдонхой. Баясхалан Тугутов, Арьяжап Цыдыпов гэгшэдэй отарануудта иимэ пеэшэ табиһаниинь угаа зохид байба.

Гадна хонидто үбһэ тэжээл урдынхиһаа нилээд ехэ бэлэдхэгдэнхэй. Мүнөө үедэ хонин бүридэ 1 кг. һолоомо, 1 кг. силос, 300 грамм обёос үдэртэ эдюулэгдэнэ. Энэнь бүхыдөө 1,3—1,4 тэжээлэй единицэ болоно.

Эхэ хонидой отарануудта хүнүүд хүсэд болонхой. Хурьгаднай бүхыдөө январь, февраль һарануудта абтажа дүүрэхэ юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ хурьгад түлэг адхаржа байна. Һүүлэй мэдээгээр хамтадаа 2200 гаран хурьган абтанхай. Манай түрүү хонишод Степан Степанович Попов, Архип Васильевич Иванов гэгшэдэй отарануудта 300—300 гаран хурьган абтаа. Мүн Сергей Скуратовай, Мажит Абидуевай бригаданууд тус тустаа 200 гаран хурьгатай болонхой.

Еланска отделениин хонишод бүхыдөө 2300 хурьга абаха түсэбтэй байбал, мүнөө 1500 гараниинь гаранхай. Эдэнэр бүхы хурьгадаа январь һарада абажа дүүргэхээр хараална.

Хаягай, Дунда-Хэрээтын отделенинүүдэй хонишод зуун эхэ хонин бүриһөө энэ жэл 92 хурьга түлжүүлхэ уялга абаад, мүн лэ оролдосотой һайнаар ажалдажа байнхай.

Хонид байгша ондо һайса дэлгэнэжэ, һү ехэтэйгээр түрэнэ. Тиигэжэ хурьгад һайнаар, түргэнөөр түлжэнэ.

Колхозой правлени, партком хонишодой дунда эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулна. Хонишодой бригадануудай дунда партийно-комсомолой гурбан бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Эндэ партгрупоргнуудаар Лубсан-Дылык Юмов, Спиридон Попов, Бадма-Гарма Цыдыпов гэгшэд хүдэлнэ.

Үдэр һүнигүй ажаллажа ябаһан хонишодто, хурьгашадта зохид байхын тула гурбан газарта столово эмхидхэгдээ. Эдэ столовонууд январь, февраль, март һарануудта хүдэлхэ юм. Жэшээнь, Дунда-Хэрээтэдэ нээгдэһэн столоводо гушаад хонишод, хурьгашад эдеэлнэ. Эндэ тогоошоноор Дыжит Бадмаева хүдэлжэ, хүнүүдтэ амтатай эдеэ сүүдхэдэ хоёр удаа бэлдэнэ. Колхозой правлениин шиидхэбэреэр хонишодто бэлдэгдэһэн эдеэнэй хахадынь түлбэригүйгөөр үгтэнэ.

Колхозой хонишодой дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хурьгадай хэр зэргэ абтажа байһаниинь арбан хоног бүри дуулгагдажа байдаг. Түл олоор абаһан, нооһо ехээр хайшалһан хонишодто нэмэлтэ түлбэри мүнгөөр, хурьгаар үгтэнэ. Үедондо түрүү хонишодто. 77 хурьган, 3000 түхэриг мүнгэн барюулагдаа һэн.

Түл абалгын үедэ колхозой правлениин, парткомой гэшүүд, отделенинүүдэй партбюрогой, бригадын соведүүдэй гэшүүд ээлжээгээр эхэ хонидой отарануудаар үдэшэндөө, һүниндөө ябажа, тэндэхи дежурнануудай хүдэлмэри шалгана, хонишодой эрилтэнүүдые обёоржо абана, дутагдалнуудые байра дээрэнь усадхаха хэмжээ абана.

Ерэхэ табан жэлэй туршада хонин һүрэгүүднай бүри олошоржо, хамтадаа 24—25 мянга болохо юм. Эдэ жэлнүүдтэ хонидой байра, хонишодой гэрнүүд олоор бүтээгдэхэ хараатай.

Энэ жэлдэ абаһан хурьгадаа нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлжэ, нооһо ехээр абаха гэһэн мүрысөөндэ бидэнэр ехэ баяртайгаар оролсонобди. Мүрысэжэл мэдээл, нүхэдүүд.

А. ЦЫДЫПОВ, Б. ТУГУТОВ,
ахалагша хонишод;
С. ЛЕНХОЕВ,
Хаягай бригадын бригадир;
В. АНДРЕЕВ,
колхозой главна зоотехник;
Н. ЮМСУНОВ,
«Дружба» колхозой түрүүлэгшэ.
Бэшүүр. «Дружба» колхоз.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

ХУУЛИ ЁҺО НАРИНААР САХИХА, ГЭМТЭ ЯБАДАЛТАЙ ТЭМСЭХ ГЭЭШЭ ПАРТИЙНА БОЛОН СОВЕТ ОРГАНУУДАЙ ДАЙШАЛХЫ ЗОРИЛ

Байгша оной январиин 24-дэ областной партийна эдэбхитэдэй суглаан болохо, «Совет милицие саашадань бэхижүүдхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1968 оной ноябриин 19-нэй тогтоолой үндэһөөр гурим заршам бэхижүүлхын, гэмтэ ябадал гаргагшадтай эрид шууд тэмсэхын тула партийна болон совет органуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Н. В. Бутуханов** элидхэл хээ. Совет арад КПСС-эй XXIII съездын, тэрэнэй һүүлдэ болоһон Центральна Комитедэй Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые Коммунис партиин ударидалга доро амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө, табан жэлэйнгээ түсэбые 1970 оной ноябриин 7 болотор дүүргэхын түлөө мүрысөөн бүхы орон дотор үргэнөөр дэлгэрэнхэй,— гэжэ элидхэлшэ үгэеэ эхилбэ.

Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын тула асари ехэ хүдэлмэри ябуулха зуураа, нийтын харилсаануудые улам нарижуулха, социалис демократи болон гүрэн түрэеэ саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ партимнай саг үргэлжэ анхаралаа хандуулжа байдаг. Эдэ бүхы асуудалнуудаар партиин Центральна Комитет, Советскэ правительство һаяын жэлнүүдтэ шухала шухала хэмжээнүүдые абаа. «Гэмтэ ябадал гаргагшадтай эрид шууд тэмсэхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1966 оной июлиин 26-най тогтоол тэдэ хэмжээнүүдэй дунда горитой һуури эзэлнэ.

Партийна, соведэй, профсоюзай, комсомолой болон албан, захиргаанай органуудай ажал ябуулгын гол зорилгонуудые тодорхойлһон энэ тогтоолой хэр зэргэ дүүргэлтэ болоожо байһан тушаа элидхэлшэ тогтобо.

— Парти, правительствын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула областной партийна организациин хүтэлбэри доро горитой хүдэлмэри хэгдээ, бараг үрэ дүнгүүд туйлагдаа.

Бүхы аймагуудта партиин райкомой пленум, партийна эдэбхитэдэй суглаан, Соведүүдэй сесси зарлагдаһан, хүдөөгэй ажалшадай олохон суглаанууд болоһон байна. Тиихэдээ нийтын гурим бэхижүүлхэ, ёһо заршам наринаар баримталдаг байхаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ, социалис зөөри сахин хамгаалха тухай асуудалнууд үргэнөөр хэлсэгдээ. Ажалшадай һайн дуранай эмхинүүд болохо арадай дружинануудай, нүхэдэй сүүдүүдэй, эхэнэрнүүдэй соведүүдэй, комсомолой прожекторнүүдэй ябуулга нилээд эдэбхижэһэн байна. Захиргаанай органуудай эмхидхэхы хүдэлмэриин хэм хэмжээн, хүдэлмэрилэгшэдэйн тусхай мэргэжэл улам дээшэлээ. Энээнэй ашаар республикын зарим аймагуудай центртэ, посёлок болон тосхонуудта нийтын гурим яһала бэхижээ, — гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглэбэ.

Гэхэтэй хамта нийтын гурим сахилгын, хуули ёһо эбдэхэ ябадалтай тэмсэлэй талаар эрид шууд хубилалта болоогүй байһаар. Гэмтэ ябадал гаргаха ушарнууд узуураараа усадхагданагүй.

«Совет милицие саашадань бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1968 оной ноябриин 18-най тогтоол тушаа мэдээсэхэ зуураа, энэ документын ехэ удха шанар тухай, милициин ажал ябуулгые эрид һайжаруулха талада тус тогтоолой сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэхэ байһан тухай элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтобо. Энэ тогтоол МВД-гэй бүхы органуудай, милициин бүхы албанай хүдэлмэрие эрид һайжаруулха үндэһэ һуури табина. Милици олонийтэ хоёрой хоорондохи холбоо барисаае үргэдхэхэ, улам бэхижүүлхэ, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха, милициин хүдэлмэрилэгшэдэй тусхай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, социалис хуули ёһо бэхижүүлхэ хэмжээнүүд энэ тогтоол соо дэлгэрэнгыгээр тодорхойлогдонхой. Тогтоолой үшөө нэгэ шухала удхань гэбэл, гэмтэ ябадал гаргадаг ушарнуудые орон доторoo уг унгяарнь усадхаха зорилго болоно.

— Партиин ба гүрэнэй хараалан бэелүүлһэн угаа ехэ хүдэлмэриин аша туһаар совет хүнүүдэй болбосорол хэмжээлэшэгүй ехээр хүгжөө, ямар эрхэтэй, ямар уялгатай байһанаа тэдэ гүнзэгыгөөр ойлгоно. Гэхэтэй хамта гурим заршам бүдүүлигээр хазагайруулдаг, арадай баялигые хулгайлдаг, ажалша зоной байгуулхы ажалдань, амаралтадань тойбо татадаг, сэдьхэл бодолые тамалдаг этэгээдүүд манай общество соо үшөөл үзэгдэһөөр,— гэжэ нүхэр Бутуханов элирхэйлбэ.

«Гэмтэ ябадал гаргагшадтай эрид шууд тэмсэхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ зорилгоор хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаһанай ашаар республика дотор гэмтэ ябадал гаргалга үсөөрэнги, зарим аймагуудта бүришье доошоо ороһон байна. Гэбэшье партиин табиһан зорилго үшөөл һанаһанда хүрэмөөр хүсэндөө хүрэнэгүй. Энээн тушаа элидхэлшэ тодорхойгоор тогтоһон байна.

Тиихэтэеэ хамта Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Баунтын болон бусад аймагуудта гурим заршам эбдэдэг, гэмтэ ябадал гаргадаг ушарнууд нилээд үсөөрөө гэжэ тэмдэглээд, тэндэхи партийна, соведэй, профсоюзай ба комсомолой органуудай ябуулдаг эмхидхэлэй, нийтэ-политическэ хүдэлмэри тухай, тэдэнэй һайн үрэ дүн тухай хөөрэбэ.

— Гэмтэ ябадал, обществодо харша ааша гаргадаг ушарнуудые усадхаха зорилгоор Мухар-Шэбэрэй аймагта тусхайта, урагшатай һайн хүдэлмэри ябуулагдана. Тэрэнэй ашаар эндэ гэмтэ ябадал гаргалга нилээд үсөөрөө. Нийтын гурим сахиха, ажалай журам бэхижүүлхэ хүдэлмэрие партийна комитедүүдэй секретарьнар, ажахын, сельскэ, сомоной Соведүүдэй хүтэлбэрилэгшэд өөһэдөө эмхидхэдэг, харюусадаг байна.

Жэшээ болгон «Заганский» колхозой правлениин, парткомой ажал ябуулгые харуулая. Эндэхи арадай дружина 67 хүнһөө бүридэнэ. Тэрэнние колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Г. М. Конев өөрөө толгойлдог. Тус дружина нийтын гурим наринаар сахидаг, һэргылэмжын хүдэлмэри ябуулдаг. Милициин хүдэлмэрилэгшэдтэй, прокуратуратай нягта холбоотойгоор хүдэлдэг. Заахан лэ буруу юумын ушараа һаа, саг доронь зайсуулдаг, зохихо хэмжээ абадаг гээшэ.

Заганай сельскэ Соведэй сесси дээрэ, тэрэнэй гүйсэдкомой (түрүүлэгшэнь нүхэр М. Г. Симухин) заседани дээрэ социалис хуули ёһо бэхижүүлхэ хэмжээнүүд тухай, нүхэдэй сүүдэй, арадай дружинын, эхэнэрнүүдэй соведэй хүдэлмэри тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ байдаг. Сельскэ Соведэй олон депутадууд, комиссинхид шиидхэбэри бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Олохон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй аша туһаар энэ колхоздо гэмтэ ябадал гаргаха ушар һүүлэй жэлнүүдтэ гурба дахин үсөөрөө бшуу,— гэжэ элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Нүхэр Бутуханов үгэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, Улаан-Үдын авиационно заводой партийна, профсоюзай, комсомолой ба хүтэлбэрилэгшэдэй ажал ябуулга тухай, хүдэлмэриинь дүй дүршэл тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоод, һонирхолтой, бүхөөр хадуума жэшээнүүдые дурдаа. Заводой дэргэдэ байгуулагдаһан Железнодорожно райсоведэй захиргаанай комиссиин хүдэлмэриин дүй дүршэл, нийтын хэрэгтэ аша туһатай ябуулга магтаалда хүртэнэ.

Гурим заршам хазагайруулдаг ябадал усадхаха, ажалай журам бэхижүүлхэ, нийтын гурим сахиха талаар «Теплоприбор», «Электромашина» заводуудта, Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада, Зэдын аймагай Борьёогой совхоздо, Бабушкин хотодо, мүн ондоошье тээгүүр горитой хүдэлмэри ябулагдана гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэбэ.

Гэхэтэй хамта зарим аймагуудта, илангаяа Сэлэнгын, Хоринэй, Кабанскын аймагуудта гурим заршам бэхижүүлхэ хэрэг, гэмтэ ябадал гаргагшадтай тэмсэл һулаар эмхидхэгдэнэ, хүдэлмэриинь үрэ дүн харагданагүй. КПСС-эй райкомууд, аймагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ табибашье, абтаһан шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгохо эмхидхэлэй хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулнагүй гэжэ элидхэлшэ шүүмжэлбэ. Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводто хүмүүжүүлхы хүдэлмэриин һуларһан дээрэһээ ажалай журам, гурим заршам эбдэхэ ябадал олон үзэгдэнэ. Энээнэйнгээ түлөө заводой хүтэлбэрилэгшэд яһала зэмэлэгдээ.

Гурим заршам бэхижүүлхэ, гэмтэ ябадал гаргалгые эрид усадхаха хүдэлмэри Улаан-Үдын судно-барилгын заводто, Буряадай мебель-модо болбосоруулгын комбинадта, Хэжэнгын аймагай «Первомайский», Хэжэнгын совхозуудта, Бэшүүрэй аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо, Бэшүүрэй совхоздо мүн лэ хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй гэжэ тэмдэглэбэ. Тэрэшэлэн зарим дээдэ, дунда һургуулинуудай студентнэр ба һурагшадай журам һула. Тэрэнһээ боложо зариман гурим заршам, нийтын журам эбдэнэ, хулиган ааша гаргана. Эдэнь хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин муугаар табигдаһанай үрэ мүн.

— Нийтын гурим сахиха хэрэгые һайжаруулха ябадалда арадай һайн дуранай дружинанууд ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. «Орон доторoo нийтын гурим сахиха хэрэгтэ ажалшадай хабаадалга тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой гараһанһаа хойшо арбаад жэл болоутай байна. Энэл тогтоолой үндэһөөр арадай һайн дуранай дружинанууд байгуулагдаһан юм. Мүнөө үедэ республика дотор арадай 847 дружина тоологдоно. Тэдэнэй зэргэдэ 21 мянган хүн оронхой. Гэбэшье арадай олохон дружина һүүлэй үедэ нийтын гурим сахиха, элдэб эсын ааша гаргагшадтай тэмсэхэ хүдэлмэреэ һуларууланхай байна. Ажал ябуулгаяа милициин органуудтай хамта ябуулнагүй. Арадай дружинануудые байгуулхадаа, тэдээндэ һайн дураараа орохо ёһо гурим баримталнагүй, тэрэнэй составта найдалгүй хүнүүдые абана. Зарим аймагуудай дружинанууд имагтал саарһан дээрэ эмхидхэгдэнхэй, хэншье тэдэниие ударидanагүй, ажал ябуулгадань милициин зүгһөө туһаламжа багаар үзүүлэгдэнэ.

Хэжэнгын аймагай бүхы совхозууд, леспромхозуудта, томо тосхонуудта арадай дружинанууд ёһын тэдысэ байгуулагданхай. Тэдэнэй олонхинь, мүн аймагай штаб (штабай начальник — КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр Н. М. Тютрин) ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй,— гэжэ нүхэр Бутуханов элидхэл доторoo тэмдэглэбэ. — Иимэрхүү хангалтагүй байдал Советскэ, Сэлэнгын, Зэдын ба бусад райкомуудта үзэгдэнэ.

Нүхэдэй сүүдэй хүмүүжүүлхы удхатай ажал ябуулга тушаа, энэ шухала нийтын эмхиие муугаар хүтэлбэрилдэг баримтанууд тухайда элидхэлшэ мүн лэ тогтобо.

Элидхэлээ үргэлжэлүүлхэ зуураа, социалис зөөри сахиха, хамгаалха асуудалда онсо анхарал хандуулаа. Социалис зөөриин ямар байдалтай, ямараар сахигдажа байһые шалгахын тула республика дотор нийтын харалга соносхогдоо һэн. Энэ хэмжээ ябуулга ехэ хэрэг бүтээгээ, олон дутуу дундануудые элирхэйлээ, арад нийтын, гүрэнэй болон кооперативна зөөридэ эзэн бусаар хандадаг, үрилтэ, хулгай хэдэг бусад олохон ушарай үзэгдэһөөр байһые шалгалта харуулаа. Илангаяа худалдаа наймаанай олохон эмхи зургаануудта нилээд ехэ мүнгэнэй зөөри зөөшэ үрилтэдэ ороно, үбэршэлэгдэнэ, хулгайлагдана. Илангаяа Зэдын, Хэжэнгын, Загарайн, Түнхэнэй, Захааминай, Баргажанай аймпотребсоюзуудай ажал хэрэгынь бирагүй.

Эдиршүүлые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ анхарал ехээр табиха, тэдэнэй зүгһөө гурим заршам эбдэдэг, хулигантадаг, нийтын гуримда түбэг татадаг ябадалые эсэслэн усадхаха зорилгонууд элидхэл дотор ехэ һуури эзэлбэ. Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, арадай гэгээрэлэй, профтехһуралсалай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, багшанарай коллективүүд һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар ябуулна, һурагшадые хүмүүжүүлхэ онол дүршэлөө наринжуулнагүй, ажал болон социалис ёһо гурим хүндэлдэгөөр залуушуулые хүмүүжүүлхые оролдоногүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Тэрэшэлэн милициин дэргэдэхи хүүгэдэй таһагуудай, городской болон райгүйсэдкомуудай дэргэдэ хуулиин наһа гүйсөөдүй эдиршүүлэй хэрэг хаража үзэдэг комиссинуудай хүдэлмэри ехэ дутагдалтай байна. Энэ талаар Хэжэнгын, Сэлэнгын, Загарайн, Прибайкалиин аймгүйсэдкомуудай дэргэдэхи комиссинууд шүүмжэлэлдэ оробо.

— Манай республикын албан захиргаанай органууд областной партийна организациин хүтэлбэри доро парти, правительствын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тула горитой хүдэлмэри ябуулаа. Тэдэнэй һэргылхы хүдэлмэри яһала эдэбхижээ, олониитын хүсэндэ яһала түшэглэдэг болоо, гурим заршам эбдэһэн ушарнууд тухай мэдээсэлнүүдээр саг дары хэмжээ абахые оролдоно. Гэмтэ ябадал элирүүлхэ хэрэг зарим тэды һайжараа, хэрэгүүдые сүүдүүдтэ харалгын, мүрдэлгын шанар һайжаржа байһан зэргэтэй,— гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Гэхэтэй хамта албан захиргаанай органуудай ажал ябуулга мүнөө үе сагай эрилтые гүйсэд хангажа шаданагүй, олониитэтэй нягта холбоотойгоор хүдэлхэ оролдолго гарганагүй. Гэмтэдэй зарим хэрэгүүд саг соогоо элирүүлэгдэнэгүй, хүсэндөө оронгүй һалана. Прокуророй хиналтада баһал дутагдалнууд бии. Арадай сүүдүүд зарим хэрэгүүдые халирхайгаар шиидхэжэрхинэ гэхэшэлэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые элидхэлшэ хэһэн байна. Эдэ дутагдалнууд юунһээ ушарнаб гэхэдэ, захиргаанай зургаанууудай зарим хүдэлмэрилэгшэд албан тушаалдаа хайша хэрэгээр хандана, алдуу гаргана. Республикын албан захиргаанай органууд, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд нютагуудтахи органуудаа һулаар ударидана, хүмүүжүүлхы хүдэлмэри һулаар ябуулна гэһэн тобшолол хэгдэбэ.

Нүхэр Бутуханов элидхэлэйнгээ эсэстэ гурим заршам бэхижүүлхын, гэмтэ ябадал гаргагшадтай эрид шууд тэмсэхын тула партийна, соведэй болон захиргаанай органуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Эдэ зорилгонууд КПСС-эй ЦК-гай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1968 оной ноябриин 19-нэй тогтоол соо тодорхойлогдонхой.

Гэмтэ ябадал гаргагшадтай эрид шууд тэмсэхэ, нийтын хэрэгэй түлөө ажалшадай харюусалга дээшэлүүлхэ, ёһо гурим, хуули тэдэндэ шудалуулха асуудалнуудта партийна эхин организацинуудай, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй, предприятинуудай, барилгын, колхоз болон совхозуудай коллективүүдэй анхарал хандуулха шухала.

Ажалшадай политическэ болбосорол дээшэлүүлхэ, коммунис сурталшудалуулха, совет хүн бүхэниие гүнзэгы, һайхан сэдьхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ асуудалнуудта бүхы арга шадабаряа, анхарал оролдолгоёо хандуулха гээшэ партийна организацинуудай уялгата хэрэг болоно. Иимэ хүдэлмэри ябуулхадаа илангаяа залуушуулда гол анхарал хандуулагдаха ёһотой. Залуушуулые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри — нийтэ партийна, нийтэ гүрэнэй хэрэг мүн. Тиимэһээ залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри энэ эрилтын үндэһөөр эмхидхэгдэхэ зэргэтэй.

Партийна, соведэй, профсоюзай, комсомолой организацинуудай ябуулдаг нийтэ-политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри манай ажалшадай үйлэдбэриин ба политическэ эдэбхиие улам бадаргаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ, нийтын зөөри хамгаалха, бүрин бүтэн байлгаха, алибаа ёһо бусын зүйлнүүдтэй эрид тэмсэхэ хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой.

Мүн тэрэшэлэн газетэ, журналнуудай, радио болон телевидениин, уран зохёолшодой холбооной бэелүүлдэг үүргэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табигдаба.

Захиргаанай органуудта туһалха, тэдэниие кадраар һайн болгохо асуудал партийна органуудай анхаралда байха гол хэрэг[…] логдоно. Милицие ажал[…] хим түлөөлэгшэдөөр, […] алишье талаараа шал[…] нүүдээр бүридүүлхэ шу[…] лицидэ хүдэлхөөр ажал[…] даһаа эльгээгдэхэ хүн[…] на, комсомолой, профсо[…] низацинуудай суглаан[…] шэгдэжэ, олониитэр һ[…] гурим тогтоогдоо.

Арадай һайн дуранай […] нуудай, нүхэдэй сүүдүү[…] шадай бусад нийтын э[…] ажал ябуулгые һайжар[…] лициин органуудтай хол[…] жүүлхэ эрилтэ парти[…] муудта, райгүйсэдкому[…] профсовет болон ВЛКС[…] комдо шухала зорилго б[…] бигдаба. Захиргаанай б[…] нуудай ажал ябуулгые […] һайжаруулхын тула […] хандуулха эрилтэ республ[…] куратурын, Верховно Су[…] Дотоодын хэрэгүүдэй м[…] вын үмэнэ мүн лэ табиг[…]

— Нүхэдүүд, КПСС-эй […] СССР-эй Министрнүүдэй […] тогтоолые бэелүүлэн, […] байгуулха мүнөө үеын […] харюусамаар нийтын г[…] ластной партийна орг[…] бэхижүүлжэ шадаха б[…] гүйсэд дүүрэн этигэгд[…] элидхэлшэ үгэеэ дүүргэ[…]

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ партиин Улаан-Үдын горкомой секретарь нүхэр **С. В. Ангапов** түрүүлэн үгэ абаба.

Гэм зэмэ хэлгэтэй, гурим заршам эбдэлгэтэй тэмсэхэ тухай асуудалнууд партиин горкомой, райкомуудай бюро, пленумүүд дээрэ, партийна эхин организацинуудта зүбшэн хэлсэгдэһэн, тэндэ баталан абтаһан тогтоолнуудые бодото байдалда дүүргэлтэ болгохын тулада ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри, тодорхой хэмжээ ябуулганuудые бэелүүлжэ байһан үетэйбди,—гээд нүхэр Ангапов үгэеэ эхилбэ.— Урдахи жэлнүүдэйхитэй жэшээлхэдэ, хүндэ гэмэ зэмэ хэһэн ябадал хороһон, архидаһан шалтагаанһаа хүдэлмэридөө гарахагүй, хожомдохо, ажалай журам эбдэхэ ушар ехэнхи промышленна предприятинуудта, барилгын эмхинүүдтэ үсөөрһэн байна.

Гэбэшье Улаан-Үдэ хотодо гэм зэмэ хэгшэдэй, ажалай болон нийтын гурим журам хазагайруулагшадай тоо нилээд олон байна, хуули ёһо сахиха талаар зохисотой хэмжээн үшөөл дутуугаар абтана гэжэ элидхэлшын хэһэн шүүмжэлэл тон зүб.

Даажа, ударидажа байһан коллективүүдэйнгээ хүн зоной заршам журамай түлөө хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна бусад нийтын эмхинүүдэй харюусалга багатай байдаг, тэдэнэртэ дээдэ зургаануудай зүгһөө шанга эрилтын табигдадаггүй ушарһаа олон дутагдалнууд шалтагаална. Нийтын, ажалай журам эбдэгшэд олонтой предприятинуудай нэгэн судна-барилгын завод болоно. Элдэб хазагайралта (уголовно гэм хэлгэ, хулиганталга, ажалһаа гээгдэлгэ) гаргаһан хүдэлмэришэдтэ эрилтэ хэхынгээ орондо, үйлэдбэриие даажа байһан хүтэлбэрилэгшэд, мастернууд дээрэһээ уруу өөһэдөө журам эбдэдэг байгаа. Тэндэ ажалай журам дээшэлүүлхэ, гурим заршам сахилга шангадхаха талаар партиин горкомой зүгһөө эрид хэмжээнүүд абтаа, коллективэйнгээ дунда эмхидхэлэй хүдэлмэри һуладхаһанайнгаа, ажал хэрэг хангалтагүйгөөр ябуулһанайнгаа түлөө заводой директор тушаалһаа сүлөөлэгдөө һэн.

Гурим, заршам эбдэлгэ залуушуулай зүгһөө гарадаг, илангаяа дээдэ һургуулинуудай студентнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин үшөө хангалтагүй байһан тухай нүхэр Ангапов тогтон хэлээ. Городой соёл гэгээрэлэй, спортын эмхинүүд, комсомолой, профсоюзай организацинууд хүн зоной ажалһаа, һуралсалһаа сүлөө үедэ аятай зохидоор үнгэргэхэ ябадал һайнаар хангаха тон түрүүнэй зорилготой. Гэбэшье эндэ олон дутагдалнууд үзэгдэнэ, тэдэниие ойрын сагта усадхаха тон шухала.

Нийтын гурим сахилгада албан захиргаанай зургаанууд ехэ харюусалгатай, хуули ёһын эрилтэ зүбөөр шиидхэхые оролдохо зэргэтэй. Гэхэтэй хамта зарим зургаанууд, тодорхойлон дурдахада, городой арадай сүүдүүд хэрэг хаpалгын тогтоомол саг болзорые хазагайруулна. Тиин хулиганталһан ябадал гаргагшадай хэрэгүүдэй хахадһаа ехэнь саг болзорһоо хожомдуулагдажа харагдана.

Республикын прокуророй, Верховно Сүүдэй зүгһөө албан захиргаануудай хүдэлмэриин хойноһоо хиналта һайжаруулха тухай үгэ хэлэгшэ һанамжалба.

— Үнгэрөөшэ жэлэй хоёрдохи хахадһаа манай завод шэнэ гуримаар түсэблэлгын, экономическа талаар урмашуулгын эрхэ байдалда хүдэлөө. Продукци үйлэдбэрилхэ, үнэ сэнгынь хямдаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргээбди,— гээд Улаан-Үдын авиазаводой парткомой секретарь нүхэр **Г. Д. Бондаренко** үгэеэ эхилээ. Сэбэр олзо оршо оруулха даалгабаряа заводнай үлүүлээ, тэрэнһээ горитой мүнгэ — хүдэлмэришэн бүхэнэй һарын салингай 30 процентые урмашуулгын шагналда хараалан хайбди.

Заводой амжалта хадаа имагтал хүдэлмэришэдэй эмхитэй һайнаар ажаллаһан, эзэн ёһоор даабаритахэрэгтээ хандаһан үрэ дүнгын гэжэ нүхэр Бондаренко онсолон тэмдэглээд, бүтээсэтэй һайн ажалай, нягта нарин журамай түлөө заводой директсиин, нийтэ эмхинүүдэй хайшан гэжэ тэмсэдэг, ямар онол аргаар эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулдаг тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

Предприятиин олзо оршоһоо хүдэлмэришэдтэ урмашуулгын мүнгэ хубаахадаа, жэлэй туршада хэн ямараар хүдэлөөб, ажалай журам эбдээгүй гү, заводто үниинэй хүдэлжэ байһан хүн гү гэхэ мэтые хараадаа абажа, 13-дахи салингые хүдэлмэришэдтэ үгэхэ гэһэн тусгаар зохёогдоһон Дүримһөө эхилээд, заводой коллективэй дунда журам, гурим һайжаруулхын тулада зорюулагдаһан тодорхой, һонирхолтой олон хэмжээнүүд бэелүүлэгдэдэг байна.

Гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ, ажалай журам, нийтын гурим заршам һайжаруулха тухай партиин ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол заводой бүхы коллективэй дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, тэрэниие дүүргэлтэ болгохо тухай дэлгэрэнгы тогтоол абтаһан байна.

Тиин нийтын нягта һайн журамай түлөө тэмсэлые нэгэ газарһаа ударидан эмхидхэхын тула заводой дирекци, партком, завком, комсомолой комитет хамтын түсэб зохёогоод, тэрэнээ бэелүүлхын хойноһоо дүрбүүлээ сугтаа оролдодог болонхой. Иимэ ёһо гурим цех, таһаг бүхэндэ тогтоогдонхой.

Заводой захиргаанай, нийтын эмхинүүдэй хамтаараа хараалһан хэмжээ ябуулганууд соо кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана. Кадрнуудай дунда ябуулха хүдэлмэриин дэлгэрэнгы түсэб жэлэй эхин бүхэндэ баталагдадаг. «Залуушуулай, хуули наһа гүйсөөгүйшүүлэй дунда эрхилхэ хүдэлмэри», «Ажалай журам һайжаруулха талаар хэмжээнүүд», «Арадай дружиннигуудай хүдэлмэри ударидалга» гэхэ мэтээр хэхэ, эмхидхэхэ хүдэлмэри түрэл түрэлөөрөө түсэб соо хубаарилагдадаг.

Кадрнуудай дунда ябуулха хүдэлмэри нийтын хүсөөр бэелүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, 13 хүнһөө бүридэһэн залуу кадрнуудай нийтын таһаг 1967 онһоо хойшо хүдэлнэ. Энэ таһаг залуу хүдэлмэришэдэй, хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй дунда (заводто иимэ 400-аад хүн ажалладаг) гол түлэб хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэдэг. Залуушуулай үдэшэнүүдые эмхидхэхэ, үниинэй ажаллагшадтай уулзалгануудые хэхэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлһэн тухай үнэмшэлгэ баяр ёһололой оршондо барюулха гэхэшэлэн хэмжээ ябуулганууде энэ нийтын таһаг бэелүүлдэг байна.

Кадрнуудые ажалһаань сүлөөлһэн ушар шалтагаануудые хаража үзэхэ заводой нийтын Совет бии. Тиихэдэ бүхы цехүүдтэ тус Соведэй ударидалга доро кадрнуудай талаар нийтын инженернүүд хүдэлнэ. Иигэжэ хүдэлмэришэдэй ажал хэрэг, журам өөһэдэйнь түлөөлэгшэдөөр хинан шалгуулха гээшэ ехэ удха шанартай. Нийтэ шалгалтын үргэдхэгдөөд байхада, ажалай журам, нийтын гурим хазагайруулһан нэгэшье хүдэлмэришэн обёорогдонгүй үнгэрхэгүй, хэһэн зэмынгээ зэргээр гэм амасажа һалаха болоно.

Хүдэлмэришэн тухай ороһон хэрэг мэдүүлгэнүүдые эсэслэн харадаг заводой дирекциин, парткомой, завкомой, комсомолой комитедэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комисси долоон хоногтоо нэгэ дахин — пятница бүхэндэ суглардаг. Комиссиин зүблөөн дээрэ үнгэрһэн долоон хоног соо үзэгдэһэн хазагайралтанууд тушаа зүбшэн хэлсэхэдээ, хүдэлмэришэдтэ ямар зэргын гэмтэй байһанайнь жэшээгээр элдэб хэмжээ: һануулга хэлэдэг, аман зэмэ соносходог, ээлжээтэ зунайнь амаралта үбэлэй сагта болгожо һэлгэдэг, байра абаха ээлжээень гэдэргэнь болгодог, курортдо путевко арсадаг, 13-дахи салингайнь хэмжээ багадхаха гү, али оройдонь үгэхэгүй гэжэ шиидхэдэг. Комиссиин шиидхэбэри тухай мэдээсэлнүүд заводой хэблэмэл газетэдэ толилогдодог, радиогоор тунхаглагдадаг.

Хэһээлтын тодорхой хэмжээнүүдэй хажуугаар идхалга-ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһанай ашаар авиационно заводто ажалай журам нилээд һайжараа, хүдэлмэриин бүтээсэ, шанар дээшэлээ гэхэдэ алдуугүй.

Нүхэр Бондаренко заводтохи арадай дружиннигуудай дүй дүршэл тушаа мүн лэ һонирхолтой баримтануудые дурдаа, эдэ һайн дуратан эдэбхитэдэй хүдэлмэридэ милициин зүгһөө туһаламжа хэрэгтэй, илангаяа тэдэнэй һуралсалаа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ таладань дотоодын хэрэгүүдэй министерство анхаралаа табидаг байбалнь һайн байгаа гэжэ дурадхаа.

Түрүү предприятинуудай жэшээгээр заводойнгоо коллективэй социальна хүгжэлтын холын хараата түсэб зохёоһон, тэрэниинь партиин горкомой һайшааһан тушаа нүхэр Бондаренко тогтоо. 1969—75 онуудта бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан хоёр хубиһаа, 11 бүлэгһөө бүридэһэн энэ түсэб соо техническэ талаар заводоо шэнээр зэбсэгжүүлхэһээ эхилээд, хүдэлмэришэдэй мэргэжэл, һуралсалай хүгжэлтэ, гэр бүлынхидэйн байра байдалыень һайжаруулха хүрэтэр тон олон асуудалнууд бии. Энэ холын хараата түсэб зохёохын тула ажаүйлэдбэри, ажабайдал шэнжэлгэ, согсололгын тон ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Энээнһээ уламжалан, заводто шиидхэгдээгүй зарим зүйлнүүд, дутагдалнууд юунһээ болоноб гэжэ эды тэды тобшолол хэхэ аргатай болообди, — гэжэ нүхэр Бондаренко хэлэбэ. — Жэшээлхэдэ, ажалай журам, нийтын гурим хазагайруулагшадай 79 процентнь эхин гү, али гүйсэд бэшэ дунда һургуулитай, эрдэмээ саашадань дээшэлүүлдэггүй хүнүүд байна.

Ганса энэ бэшэ, үшөө олон дутагдалнууд заводоймнай хүдэлмэришэдэй дунда үзэгдэдэг, үргэн ажалшадайнгаа дунда эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри улам һайжаруулжа, ажалай шэнэ амжалтада бүхы коллективээ элсүүлхэ гээшэ манай гол зорилго.

Дороһоо үдэжэ ябаһан үетэниие хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ һургуулинуудай, училищи, институдуудай хүдэлмэриин хэмжээ дээшэлүүлхэ, нийтын эмхинүүдэй, нэн түрүүн комсомолой зүгһөө эдэбхитэй үүсхэл оролдолго гаргаха, үхибүүдэй хүмүүжэлгэдэ түрэлхидэй харюусалга дээшэлүүлхэ тухай асуудалнууд тушаа республикын профтехһуралсалай управлениин начальнигай орлогшо нүхэр **М. И. Хартанов**, гэгээрэлэй министрэй орлогшо нүхэр **И. П. Суетин**, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь нүхэр **Р. Б. Гармаев** гэгшэд гол түлэб тогтоо.

Хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй зүгһөө гурим заршам эбдэлгэ, хулигантаха ябадал олонхидоо һургууляа хаяһан, хаанашье хүдэлдэггүй үхибүүдэй зүгһөө гарана. Гэхэ зуура бүгэдэ нийтэ һуралсал тухай хуули республика доторнай мууса дүүргэгдэһээр, һурагшадай хоёрдохи жэлээ нэгэ класста һууха, тэрэнһээ шалтагаалан, һуралсалаа хаяха ушар олоор үзэгдэһөөр. Профтехһуралсалай училищинуудта доогуур классай һургуулитай үхибүүд мууса һурадаг, һуралсалай журам эбдэдэг байна.

Һайн дуранай үүсхэлээр хүдэлдэг үхибүүдэй клубууд, милициин таһагуудай дэргэдэхи комнатонууд өөһэдынгөө зорилгодо хүрэжэ хүдэлнэгүй. Жэшээлэн дурдахада, милициин таһагуудай дэргэдэхи үхибүүдэй комнатонууд, аймагуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй дэргэдэхи үхибүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулха комиссинууд хүмүүжүүлгын, зэмэтэ ябадалһаа һэргылэлгын хүдэлмэри гол түлэб ябуулха зэргэтэй аад, харин журам, заршамаа алдаһан үхибүүд тухай асуудал, хэрэг харалгаар сагаа барана.

Һургуулиһаа һүүлээр үхибүүдэй аша туһатайгаар сагаа үнгэргэхэ ябадалда клубууд, кружогууд спортын мүрысөөн, һорёонуудай шухала байһыень анхаралдаа абажа, промышленна предприяти, эмхи зургаануудай зүгһөө шефскэ ёһоной туһаламжа үргэдхэхэ, нийтын хүсөөр үхибүүдэй талмайнуудые байгуулха, хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангаха тушаа үгэ хэлэгшэд һанамжа дурадхалнуудые оруулаа.

Үхибүүдэйнгээ хүмүүжэл, һуралсалай түлөө түрэлхидэй харюусалга дээшэлүүлхэ тушаа тогтохо зуураа, нүхэр Суетин зарим забхайрһан, хэтэрһэн эхэ, эсэгэнэртэ түрэлхидэй эрхэ хаһаха хүрэтэр хэмжээн абтана. Гүрэнэй дүүрэн тэдхэмжэдэ абтаһан үхибүүдэйнь түлөө түрэлхидһөөнь түлөөһэ абаха хүрэтэр тэдэнэрые шангалдаг һаа, зүбтэй байха һэн ха гэжэ тэмдэглэбэ.

Гэм зэмэ хэһэн ябадалтай тэмсэл шангадхаха тухай асуудал Закаменск городой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан дээрэ зүбшэгдэжэ, дэлгэрэнгы тогтоол гаргагдаа һэн. Тэрээнһээ эхи абан, энэ шухала асуудалда үргэн арадай анхарал хандуулхын зорилгоор үнгэрөөшэ жэлдэ городой бүхы предприяти, эмхи зургаанuудта нийтын гурим сахиха тухай зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар хүдөө һуурин тосхонуудай эрхэтэдэй хамтын суглаанууд, нютагай Соведүүдэй сессинүүд, түрэлхидэй конференцинүүд үнгэргэгдөө. Холтоһон, Баян-Гол, Санага, Михайловка, Үлэгшэн тосхонуудта урдань элдэб гэм зэмэтэ ябадалнууд гаргагдадаг һаа, 1968 ондо шэнэ жэлэй гараһанһаа хойшо тиимэ юумэ үзэгдэхэеэ болёо,— гэжэ КПСС-эй Захааминай райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **Б. И. Николаев** хэлэбэ.

Гэбэшье албан захиргаанай зургаануудта тодорхой туһаламжа үзүүлхэ талаар партийна организацинууд, нютагай Соведүүд хангалтатай һайнаар хүдэлнэ гэхын аргагүй. Хараалагдаһан хэмжээнүүд, абтаһан тогтоол, шиидхэбэринүүдынь хүсэндөө хүргэгдэнгүй үлэшэхэеэ һанадаг.

Аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагай кадрнуудай олонхинь эрдэм һургуулиингаа талаар бэлэдхэл багатай. Тиин таһагай 36 хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа оройл 2 хүн дээдэ, 3 — дунда һургуулитай. Шэнэ тогтоолой үндэһөөр, милициин хүдэлмэрилэгшэдэй тушаалда коммунистнууд, комсомолшуудые мүнөө ажаллажа байгаа коллективүүдэйнь зууршалгаар шэлэн олохо хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэйбди.

— Үнгэрөөшэ жэлэй ноябриин 19-дэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй милициин хүдэлмэрие саашадань һайжаруулха тухай гаргаһан тогтоол республикын дотоодын хэрэгүүдэй министерствын, тэрэнэй мэдэлэй нютагай зургаануудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд урма баяртайгаар угтан абаад, парти, правительствын анхарал, оролдолгодо бодото харюу болгон, бидэнэр улам һайнаар хүдэлхые оролдохо, үзэгдэдэг дутуу дунданууддаа эсэслэн усадхахые хүсэхэ нангин уялгатайбди,— гээд республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр нүхэр **Д. Д. Эрдыниев** үгэеэ эхилээ, ажал хэрэгээ шэнэдхэн табиха тодорхой зорилгонууд дээрэ тогтон хэлээ.

Гэм зэмэ хэһэн хүнүүдэй хэрэг согсолон харахада, тэдэнэй динлэнхи олонхинь архиин һогтуугаар хуули эбдэһэн, нийтын журам хазагайруулһан байна гэжэ нүхэр Эрдыниев тобшолно. Гэхэтэй хамта архи уулганай һүүлэй үедэ хорожо байгаагүй, улам дэлгэржэ байһаниие хараадаа абажа, энэ талаар зохисотой хэмжээ абаха шухала. Нэн түрүүндэ архи наймаалгаар тогтоогдомол ёһо гурим һайнаар сахихыень худалдаа наймаанай эмхинүүдһээ шанга эрилтэ хэхэ, ажал дээрээ архи уудаг ушар ябадалда эсэс табиха, олон зоной архидалгатайгаар түрэ, милангууд гэхэ мэтые хэхэ ушарые эрид буруушааха хэрэгтэй гэжэ министр онсолон тэмдэглээ.

Прибайкалиин аймагта нийтын гурим журам һайнаар сахихын тулада бэелүүлэгдэдэг олон хэмжээ ябуулганууд тушаа […] райкомой нэгэдэхи секр[…] хэр **Н. Е. Шелковников** […] гыгээр тогтон хэлээ, […] дурадхал һанамжануудa[…] сээ.

«Харгы замай усал һүү[…] олошороо. Энэ юунһээ бо[…] хэдэ, нэгэдэхеэр, харгыда[…] шинанууд улам бүри олоо[…] болоо. Хоёрдохёор, һуур[…] дуур гарадаг гол харгы б[…] тосхониие тойруулан ш[…] риха гэһэн засагай тогто[…] гэгдэнэгүй. Ганса үнгэрө[…] лэй туршада аймагай […] дээрэ Баргажанай тра[…] усалта ушар боложо, хүн[…] һэн, шархатаһан, авто[…] нууд хэрэгһээ гаража, […] байна. Жолоошодой хойн[…] тоинспекциин хиналта ш[…] харгы шэнэлэн заһаха ту[…] түрын тогтоолнуудые т[…] соо бэелүүлхые орол[…] тулаа.

Прибайкалиин аймагай […] лиин гоё һайханда а[…] амархаяа һанадагын […] ойлгосотой. Манай аймагт[…] үедэ 10 турбаза бариг[…] һайн үзэгдэл гэжэ ба[…] хамта, бидэнэр, аймагай […] иимэ юумэндэ һанзагаа […] болообди»,— гээд нүхэр […] ников саашань үргэлжэл[…] Манай иишэ амаралтаа […] хеэ Улаан-Үдэ городһоо […] бусад тээһээ хэдэн мянга[…] һэн зон байгаалида эзэ[…] хандажа, ой модо гэмтэ[…] талмай, уһа гол бузарла[…] һа, ан гүрөөл хюдана. […] зунай үедэ үзэгдэдэг энэ […] жагүй ябадал хорихы[…] республикын албан зах[…] зургаануудай зүгһөө мах[…] ламжа хэрэгтэй.

Республикын прокуро[…] **Б. Ц. Цыденжапов** үгэ хэ[…] раа, гүрэнэй, кооператив[…] зоной хубиин эд зөөриие […] хэ, үрилтэ хэлгэ, хулгайлга[…] гаалха тушаа һүүлэй үед[…] байһан хэмжээ ябуулгану[…] шадань дэлгэрүүлхэ туха[…] бо. Илангаяа нийтын эд […] нүүдые этигэлгүй хүнүү[…] даһан, хамтын зөөри хар[…] даа даагшадые саг соо[…] шалгадаггүй дээрэһээмнай […] то, үрилтэ гарана. Энээ[…] иимэ баримта гэршэлнэ. […] тосхоной магазинда хүдэ[…] һамган архидана, ажалда[…] хандана гэжэ гомдолой […] байбашье, Зэдын аймагай […] рэглэгшэдэй холбооной х[…] лэгшэд тэрэниие анхарал[…] даггүй байгаа. Нилээд уд[…] һон хойно, магазинда […] хэгдэжэ, аяар 33 мянган […] гэй үбэршэлгэ элирһэн ба[…] хэрэглэгшэдэй дохёогоор с[…] хэмжээ абажа, архинша […] лагшадые сүлөөлһэн бай[…] иимэ юумэнэй тохёолдохо[…] һаниинь лабтай.

Үгынгөө түгэсхэлдэ нү[…] денжапов хуули ёһо һай[…] хихын, гэмтэ ябадалһаа у[…] уридшалан һэргылхын […] прокуратурын хүдэлмэри[…] хэхэ хүдэлмэри, тэдэнэр[…] табигдаһан зорилгонууд […] тогтоо.

Элидхэл зүбшэн хэлсэл[…] Буряадай Верховно Сү[…] рүүлэгшэ нүхэр **М. М.** […] Хяагтын аймагай Соведэ[…] хэхэ комитедэй дотоодын […] дэй таһагые даагша нүхэ[…] **Урбанов**, Зүүн-Сибириин […] гическа институдай ректо[…] **Д. Ш. Фролов**, Сэлэнгын […] Соведэй гүйсэдхэхэ коми[…] рүүлэгшэ нүхэр **Л. С.** […] радио ба телевидениин та[…] ряадай АССР-эй Минист[…] Соведэй дэргэдэхи комит[…] рүүлэгшэ нүхэр **Ц. Ц.** […] гэгшэд хабаадаа.

Партийна эдэбхитэдэй су[…] түгэсхэлдэ КПСС-эй Буря[…] комой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** дэлгэрэ[…] хэлээ.

Зүбшэгдэһэн асуудалаа[…] тийна эдэбхитэдэй суглаан […] рэнгы тогтоол нэгэн дууга[…] лан абаа.

Н. КРУПСКАЯ

ЛЕНИН ТУХАЙ ДУРАСХААЛ

Марксизм-ленинизмын институт политиздадтай хамта «Владимир Ильич Ленин тухай дурдалганууд» гэhэн табан том номые хэблэлдэ бэлдэжэ байна. Тэрээн сооороhон Надежда Константиновна Крупскаягай дурдалганууд Хэблэлэй hонинной агентство уншагшадайнгаа hонорто хуряангылан дурадхана.

...дурдалгануудаа дан тобшоэт гэжэ намда хүнүүд ...лдэг. Ильич тухай шадаал ...ые мэдэхээ хүн бүхэнэй ...hаниинь ойлгосотой. Тии... тэрэ сагынь түүхэдэхи ай... ехэ удха шанартай үе бай... эрэ саг тухай, Ильич тухай ...үбөө статья, номуудые бэ... болохо. Харин Владимир ...ямар оршон байдалда ажа... ажаллаа hэм гэжэ харуул... ...илго урдаа табяаб.

...хаандамни тон hонороор ...аhан юумэнүүд тухайл бэ...үм. Энэмни хоёр таhалжа ...hэн. 1894—1907 онуудай ...аруулhан нэгэдэхи хубинь ...ир Ильичэй наhа бараhанай ...гарhэн түрүүшын жэлнүүд... ...гдээ бэлэй. Ильич hүүл... ...жэлые Горкидо үнгэргөө ...дурдалгынгаа ехэнхиие тэн... ...ээ hэм. Тиихэдээ тэндэхи ...рэй хооhон зэнхэгэр таhал... ...соогуур, шэнэхэн зүлгэ ...ор хушагдажа байгаа пар... ...үргэнүүдээр Ильич тухай ...анан ябадаг бэлэйб.

...дохи хубинь хэдэн жэл үн... хойно бэшэгдэhэн. Най... маягаараа нэгэдэхиhээ он... ...гэдэхи хуби соо hуудал бай... ...уудалнууд ехэ hуури эзэл... ...ин хоёрдохи соонь гол тү... ...ладимир Ильичэй ажал ...а, сэдьхэжэ hанажа ябаhан ...удынь харуулагдана.

...дэхи хуби соо (1893—1907 ...хүдэлмэришэнэй хүдэлөө... ...үүшын алхамууд, парти эм... байгуулхын түлөө хэhэн ...тухай, гол түлэб хаанта ...эсэргүү түрүүшын револю... ...бадарhан, энэ революциин ...hан тухай хэлэгдэнэ.

...дохи үеые — хилын саана ...жэлнүүднай — бэшэхэдэ ... Энэ үеэр дэлхэйн дайн ...о, хүдэлмэришэнэй парти... ...оппортунис үзэлhөө улам... II Интернационал hанда... ...лажа, дэлхэйн пролетариа... ...рда шэнэ зорилгонууд та... III Интернационал бай... ...н түлөө, хэсүү бэрхэтэй байдалда социализмын түлөө тэмсэжэ эхилхэ шухала болоод байгаа hэн.

Эдэ зорилгонуудай удха шанарые ойлгоогүй hаа, Октябриин вождь, дэлхэйн революциин вождь болотороо Ленинэй хайшан гээд урган дэбжэhыень ойлгохын аргагүй. Вождьнор тэмсэл соо урган хатуужадаг, тэмсэлhээ хүсэ шадал олодог ха юм...

Хоёрдохёо хилын саана гараад, тэндэ юhэн жэл байхадаа, Ильич үнөөхил зандаа байhан. Урданайхидаал адли нягта наринаар, ехээр хүдэлдэг, ажабайдал, тэмсэлэй зүйл бүхэниие хёрхоор адаглан тэмдэглэжэ, бүгэдыень нэгэ бүхэли болгон харадаг hэн. Али бүхы мүлжэлтэ дарлалтые урдынхидаал адляар үзэн ядадаг, пролетариадай хэрэгтэ ходо үнэн байжа, ажалша зоной ядарал зоболонгые үнэхөөр ойлгодог, байдалыень hайжаруулха хэрэгтэ бүхы амин наhаяа зорюулдаг байгаа. Энээнhээ ондоогоор ажаhуужа шадахагүй хүн байгаал даа. Оппортунис бөөрэнхы үзэлтэнтэй эрид шангаар тэмсэдэг hэн. Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ урбажа, тэрэниие хойшо татажа байhан хүнүүдтэй — тон дүтын нүхэдшье hаань илгадгүй — эб нүхэсэлөө таhалдаг, харин ажал хэрэгэй талаар шухала болоо hаань, hая тулалдажа, арсалдажа байhан хүнүүдтэ нүхэрэй ёhоор ойртожо шададаг, хамаг бүхы юумые сэхэ руунь хэлэдэг байhан юм. Урданайхидаал адли байгаалида дуратай hэн. Набша намаагаар hалбарhан хабарай ой, хада уулын хабшал зүргэнүүд, нуурнууд, хото городуудай шуугаан, нэлэнхы олоороо ябажа байhан хүдэлмэришэд, хани нүхэд, тэмсэл хүдэлөөн, олон янзаар орьёлон байгаа ажабайдал сэдьхэл зүрхыень татадаг бэлэй. Ильич үнөөхил зандаа байгаа. Гэбэшье үдэр бүри ажаглахада, бэеэ баринги болоhон шэнги, хүнүүдтэ бүри анхаралтайгаар хандадаг болоhон шэнги байдаг hэн. Гүнзэгы бодолдо абтан алхалха. Тэрэ бодолhоонь таhалан дуудахадаш, түрүүшээр нюдэд соонь шаналhанай шэнжэ тэмдэг үзэгдэдэг hэн даа.

Хилын саана ябаhан үень хүшэр хүндэ байжа, Ильичэй хүсэ шадалыень ехээр барабашье, арад зондо хэрэгтэй, тэдэниие илалта тээшэ хүтэлхэ тэмсэлшэ болгон тэрэниие хүмүүжүүлээ.

НЭГЭДЭХИ ХУБИ
ПИТЕРТЭ
1893—1898 ОНУУД

Владимир Ильич 1893 оной намар Питер ерэhэн юм. Би хожомхон тэрээнтэй танилсаа hэм. Марксын hургаалые тон hайн мэдэдэг нэгэ хүн Волгоhоо ерээ гэжэ нүхэдhөө дууладаг байгааб. «Дэлгүүрнүүд тухай» гэhэн гаршагтай, олон хүнэй уншаhан хэбэртэй дэбтэр нэгэтэ гартамни оробо. Манай Питерэй марксист, технолог Герман Красинай, Волгоhоо hая ерэгшэ хүнэй үзэл бодол тухай тэндэ хэлэгдэhэн байба. Тэрэ дэбтэр дундуураа хоёр хахад болгогдожо нугалагданхай: нэгэ таладань элдэб заhабари оруулан, hарюу мурюу, hаландайгаар Г. Б. Красин hанамжаяа бэшэhэн байба. Нүгөө тээнь — hая ерэгшэ хүн өөрынгөө ажаглалта, буруушаалгые нэгэшье бэхэ дуhаангүй, ханамжатайгаар бэшэhэн байба.

Дэлгүүр тухай асуудал бидэнэр бүгэдые, залуу марксистнуудые hонирхуулжа байhан юм.

Питерэй марксис кружогуудта нэгэ hонин шэглэл бүрилдэжэ байгаа. Тэрэниие даган баримталагшад ниитын хүгжэлтые зүндөө болужо байhан зүйл гэжэ тоолодог, олониитын, пролетариадай үүргые огто хайхардаггүй байhан юм. Бидэнэр тиихэдэ Марксын hургаалые хүсэд hайн мэдэхэ болоодүй байгаабди. Заримамнай «Капиталай» 1 томhоо бэшэ юумэ мэдэхэгүй, «Коммунис манифестыешье» нюдэндөө үзөөгүй байhан.

hая ерэгшэ марксист дэлгүүр тухай асуудал айхабтар тодорхойгоор табидаг, тэрэниие арад зоной байдалтай холбодог байгаа. Энэнь хамаг юумэнэй холбоо харилсаае бодото марксис ёhоор харуулhан, энээнhээ уламжалуулан хүгжэлтын шэглэлые зүбөөр зааhан ябадал мүн гэжэ бидэ ойшоон мэдэрээ hэмди.

Ерэгшэ хүнтэй танилсаха, үзэл бодолыень hайса мэдэхэ хүсэл түрөө hэн.

Үбэлые үдэшэлгын hайндэр—масленицын үедэл Владимир Ильичтэй уулзаха арга ушарба.

Охтодо, Питерэй элитэ марксистнуудай нэгэн болохо инженер Классоной байрада, Питерэй зарим марксистнуудые суглуулжа, Волгоhоо ерэгшэ хүнтэй хамта зүблөө хэхэ гэлсэгдэhэн байгаа. Тэндэ болоhон нэгэ ушар элеэр hанагдана. Ямар замаар ябаха тухай хөөрэлдөөн болоожо байба. Хүн бүхэн ондо ондоо hанамжатай хэбэртэй. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха комитедтэ хүдэлхэ гээшэ тон шухала гэжэ хэншьеб хэлэбэ. Тиихэдэнь Владимир Ильич тон хадхуу, хуурайгаар энеэжэрхёо hэн. Хожомынь хэзээдэшье тиигэжэ энеэхыень үзөөгүйб.

«Хэн үзэг бэшэггүйе усадхаха комитедээр Эсэгэ ороноо хамгаалха хүсэлэнтэйб, тэрээндэ hаалта хэхэгүйбди».

Владимир Ильичэй энэ ёгтонь ойлгосотой байгаа. Юундэб гэхэдэ, хамтын тэмсэлдэ хайшан гээд бодохомнайб гэжэ хөөрэлдэхэеэ ерэн гэhээнь, үзэг бэшэггүйе усадхаха комитедэй брошюра тараахые уряалаа ха юм.

1894 оной намар Владимир Ильич «Арадай ханинар» гэhэн зохёолоо манай кружогто уншажа үгөө hэн. Энэ номой бидэниие ехээр hонирхуулhыень элихэнээр hананаб. Тэрээн дотор манай тэмсэлэй зорилгонууд онсо тодоор табигдаhан байгаа бшуу. «Арадай ханинар» гэжэ номынь гектограф прибороор олошоруулагдаад, «шарахан дэбтэрнүүд» гэhэн нэрэтэйгээр олон хүнүүдтэ уншагдаhан байна. Зохёоhон хүнэйнь нэрэ табигдаагүй ябаа. Энэ ном тэрэ үеын марксис залуушуулда нилээд ехэ нүлөө үзүүлhэниинь дамжаггүй.

1894/95 оной үбэл Владимир Ильич бидэ хоёр нилээд дүтын нүхэд болоо hэмди. Ильич Невскэ заставын саана хүдэлмэришэдэй кружогуудта заадаг бэлэй. Харин би тэндэ амаралтын үдэшэ хүдэлдэг, Смоленскэ hургуулида дүрбэдэхи жэлээ багшалжа байгааб.

Хүдэлмэришэдэй ямар байдалтай байhыень харуулhан зүйл бүхэниие Владимир Ильич анхаран hонирхожо, хүдэлмэришэ зоной дунда ойлгуулгын хүдэлмэри ябуулхын тула юунhээ эхилхэб гэжэ тайлбарилхые оролдодог бэлэй. Тэрэ үеын интеллигенциин олонхид хүдэлмэришэдые мууса мэдэхэ байгаа. Тиимэ интеллигент кружогто ерээд, хүдэлмэришэдтэ лекци уншадаг hэн. «Гэр бүлын, энгэй үмсын ба гүрэнэй бии бололго» гэhэн Энгельсын номой оршуулгын гар бэшэгые кружогуудта үни удаан «үзэдэг» байhан. Владимир Ильич хүдэлмэришэдтэ Марксын «Капитал» уншаад, тайлбарилжа үгэдэг, харин занятиингаа нүгөө хахадтань хүдэлмэришэдэй байдал, ажалай эрхэ нүхэсэл тухай асуужа үнгэргэдэг, тэдэнэй байдалые обществын бүхы байгууламжатай холбодог, тэрэ үеын гурим хайшан гэжэ хубилгахые заажа үгэдэг hэн. Теориие бодото байдалтай холбохо гээшэ Владимир Ильичэй кружогуудта ябуулдаг хүдэлмэриин онсо зүйл байгаа, хожомынь манай кружогой ондоошье гашууд эгээл тиигэжэ хүдэлдэг болоо юм. Уданшьегүй агитационно хуудаhаар нэбтэрүүлгын хүдэлмэри ябуулжа эхилээ hэмди.

Зарим нүхэд агитационно хуудаhанай хүсөөр нэбтэрүүлгын хүдэлмэриин амжалтатай ябаhандань дашууран, тэрэнэйнгээ олониитын дунда ябуулагдаха хүдэлмэриин нэгэл түхэл янза байhыень мартаад, «экономизмын» замда ороhон юм.

Харин Владимир Ильич хүдэлмэрээ ондоо янзаар, ондоо аргаар ябуулжа болохо гэжэ хэзээдэшье мартадаггүй hэн. «Фабрика, заводуудай хүдэлмэришэдтэ тохогдодог ялануул тухай хуулиин тайлбари» гэhэн брошюра 1895 ондо бэшэhэн юм. Тэрэ үеын дундуур зэргын хүдэлмэришэнтэй хайшан гэжэ хөөрэлдэхэб, ядаралта байдалыень хараада абалсан политическэ тэмсэл эмхидхэхэ шухала тухай тэрээндэ яажа ойлгуулхаб гэжэ Владимир Ильич тэрэ ном соогоо тон тодоор харуулhан байдаг. Энэ номые унжагар ута, уншахада hонигүй гэжэ олохон интеллигентнэр hанадаг байhан. Харин хүдэлмэришэд ехээр hонирхоо. Юундэб гэхэдэ, тэдээндэ дүтэ, ойлгосотой байгаа бшуу.

Хүдэлмэришэдэй кружогуудта ябадагнай мэдэгдээд, бидэниие тон нэтэрүүгээр мүрдэжэ тагнажа эхилбэ. Манай бүлэгhөө Владимир Ильич нюуса хүдэлмэриин оноль онhые эгээл hайнаар мэдэдэг байба. Хоёр тээшээ үүдэтэй хашаанууд хаана бииб, тагнуулшадые яажа мэхэлхэб гэжэ hайн мэдэдэг, номууд соо химическэ аргаар, точконуудаар нюуса мэдээнүүдые, хэлсээтэ тэмдэгүүдые яажа табихаб гэжэ бидэндэ заадаг, хүнүүдтэ элдэб нюуса нэрэ бэрхээр hанажа үгэдэг байhан юм.

Народнигуудай hургуули hайса шудалhан гэжэ мэдэхээр hэн... Бидэнэй хойноhоо тагнуулай улам ехээр хэгдэдэг болоhон ушарhаа, хэнэй хаана байhые хуу мэдэжэ, хоорондонь уулзуулжа байха хэрэгые ондоо хүндэ даалгая гэжэ Владимир Ильич хэлэдэг болобо. Тиигээд минии хойноhоо тагнуул хэгдэдэггүй, «сэбэр» хүн байhан дээрэhээмни, намайе «уг залгамжалагша» болгон томилоо hэн...

1895 ондо Владимир Ильич хилын саана зуhаба. Тиихэдээ нэгэ хэды соо Берлиндэ байжа, хүдэлмэришэнэй суглаанда хабаадалсаhан юм. hүүлээрнь Швейцари ошожо, Плеханов, Аксельрод, Засулич гэгшэдые анха түрүүшынхеэ хараhан. Тиигээд элдэб олон hонинтой гэртээ бусаа бэлэй...

Ерэмсээрнь, олон тагнуул үдэр hүнигүй хойноhоонь гэрдэжэ эхилбэ...

Хэрбээ hэжэг түрөө hаа, Чеботарев гэдэг нэгэ танилhаамни намайе асуугаарай гэжэ Владимир Ильич хэлэhэн юм. Тэндэ үдын хоол эдихээ үдэр бүри ошодог байгаа. Нэгэтэ Чеботаревойдо ороходом, Владимир Ильич ерээгүй байба. Арестовалагдаа байна гэжэ hанахаар болобо (манай бүлэгhөө олохон хүнэй тушаагдаhаниинь үдэшэлэн тээшэ элирээ hэн...).

Владимир Ильич Петербургда байhан тэрэ үедөө эли харагдахагүйшье hаа, тон шухала хүдэлмэри хэhэн байгаа. Юуб гэхэдэ, тэрэ үедэ олониитэ хүдэлмэришэдтэй холбоотой болоожо, hанал бодолыень зүбөөр элирхэйлэн, хойноо дахуулжа шададаг болгогдоо hэн. Имагтал тиихэдэ Владимир Ильич хүдэлмэришэн зоной вождь болоожо тодорон дэбжээ бэлэй...

(АПН).

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

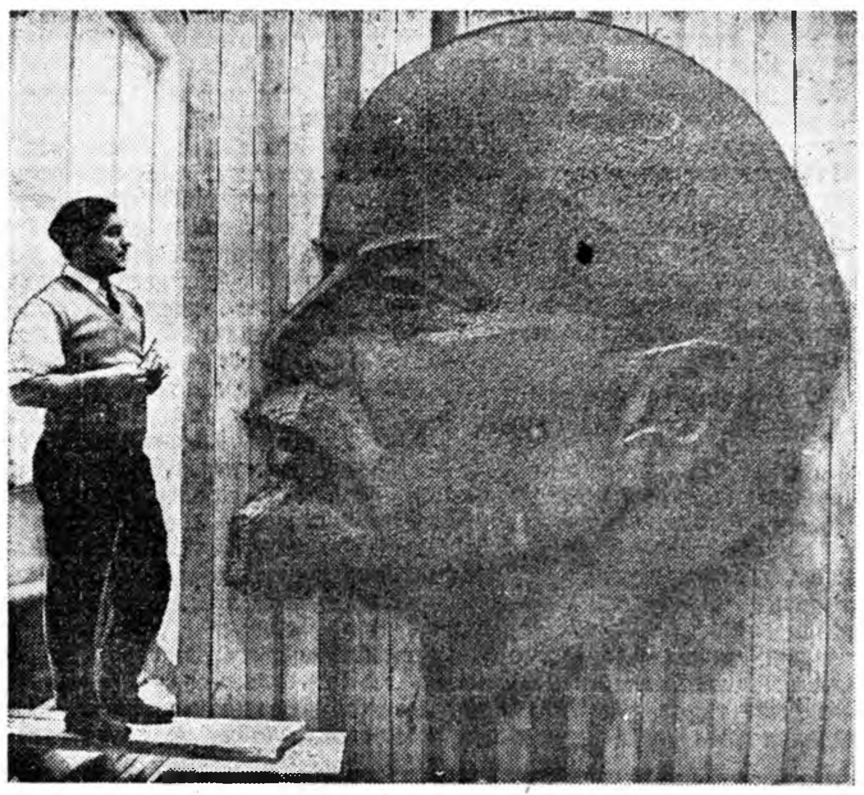

В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо Североморск хотодо табигдаха хүшөөгэй «В. И. Ленин» гэhэн барельеф дээрэ хүдэлдэг Виктор Сонин—Грековэй нэрэмжэтэ сэрэгэй уран зураашадай студиин скульптор юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: скульптор В. Сонин «В. И. Ленин» гэhэн барельефэй дэргэдэ.

АПН-эй фото.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

...МХИДХЭЛ hАЙНТАЙГААР ХҮДЭЛХЭДЭ...

...алшадай депутадуудай сель... поселкэ Соведүүдэй хүдэл... ...ие hайжаруулха тухай КПСС-... ...К-гай тогтоолой гараhан сагхойшо манай Түнхэнэй айма... сельскэ, сомоной Соведүүд ...hэн эрхэеэ гүйсэд дүүрэнээр ...лэн, ажахын социально-...турна байгуулалтын талаар ...а амжалтануудые түйлажа ...аа. Амжалтымнай эхин хаа... ...а hабатшатайб? Энээн тушаа ...он хөөрэхэ хүсэл түрэгдэнэ.

...магай, сельскэ, сомоной ...шадай депутадуудай Сове... ...эй сессинүүд хараалагдаhан ...болзор соогоо ото үнгэргэгдэ... байгаа. Колхоз, совхозуудайн ...экономикые яажа саашадань ...өөр хүгжөөхэб? Наймаанай, ...хоолой, медицинскэ, барил... хүдэлмэриие яажа hайжа... ...лхаб гэхэ мэтэ шухала асуу... ...ууд сесси дээрэ табигдаа. ...дхэхэ комитедүүдэй зүблөө... ...hарада нэгэ бэшэ, хоёр да... үнгэргэгдэнэ. Тосхон hуури... болбосон түхэлтэй болгохо, ...р арюуниие сахиха, малшад ...заторнуудые эдеэ хоол, эд ...агаар хангаха тухай нютаг ...доо гол удха шанартай асуу... ...ууд зүбшэн хэлсэгдээ. Депу... ...ууд сесси болон гүйсэдхэхэ ...тедэй зүблөөн дээрэ харагда... асуудалнуудые тэрэ доронь ...агшадтаа дуулгадаг.

...агшадтаяа ходо уулзажа, ...элдөө хэжэ, тоосожо байдаг ...адуудые доро дурсахада бо... Д. Цыренов, И. Солдатов, Быкова, Гарчешкинов, Ц. ...гаев, Т. Трофимова, Г. Шой...ов, Г. Нилова гэгшэд эгээн ...хи үүсхэл ехэтэй депутадууд ...э тоотой юм.

Мүнөө үедэ манай Түнхэнэй аймагай ажалшад В. И. Ленинэй түрэhөөр түүхэтэ 100 жэлэйнь ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө ехэхэн оролдолго гаргажа байна. Аймагай Соведүүдэй сесси дээрэ түүхэтэ ойдо яажа бэлэдхэхэ тухай тогтоол абтаад, бүхы депутадуудта тараагдаа.

Саг үргэлжын комиссиимнай гэшүүд эдэбхитэй hайнаар хүдэлнэ гэжэ хэлэлтэй.

Жэшээ болгон аймагай соведэй соёл тэгээрэлэй талаар саг үргэлжын комиссиие абажа харая. Дамба Цыренович Цыренов тус комиссиие хүтэлбэрилдэг. Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие hайжаруулха талаар горитойхон оролдолго гаргаа.

Хэрэн тосхондо ажаhуугшад аймагай соёлой байшангай муугаар хүдэлдэг тухай гомдол оруулhан байна. Саг үргэлжын комиссиин гэшүүдэй дурадхалаар аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй зүблөөн дээрэ энэ асуудал харагдажа үзэгдэhэн юм. Соёлой байшангай хүтэлбэрилэгшэдтэ дунгодолго үгтэhэн, дутуу дундануудаа түргөөр усадхаха эрилтэ табигдаа hэн. Энэ эрилтын хэр дүүргэгдэжэ байhан тухай hүүлдэнь шалгалта хэгдээ. Соёлой байшан заhагдаа, шэмэглэгдээ, түлеэгээр хангагдаа.

Гадна Тооредо, Жэмhэгтэ соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин хэр зэргэ ябажа байhан тухай шалгажа үзөө.

Элүүрые сахиха талаар саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь Л. Г. Бобкова) яhала үрэ дүнтэйгөөр хүдэлнэ. Ниитын медицинскэ соведтэй тус комисси нягта холбоотой юм. Зоной дунда эмнэлгэ, hэргылэмжын хүдэлмэри hайжаруулха талаар ямар хэмжээ абахаб гэhэн асуудалаар Л. Г. Бобкова элидхэл хээ. Гадна зургаан зүблөөн үнгэргэгдөө. Найман асуудал тэндэ харагдажа үзэгдөө. Нарай үхибүүдэй үбшэлхэдэ саг соонь туhалха, үхибүүдэй больницын хүдэлмэриие hайжаруулха гэхэ мэтэ шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ.

Хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комисси (түрүүлэгшэнь Б. Цыденов) үнгэрэгшэ жэлдэ амжалтатай хүдэлжэ гараа. hү hаалгаар, түл абалтаар абтаhан социалис мүрысөөнэй дүнгүүдэй хэр дүүргэгдэжэ байдаг тухай ходо шалгадаг, малшадай дунда хөөрэлдөө үнгэргэдэг заншалтай юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадай социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Саянай совхоздо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа hэн.

hунтагшадайнтаа hанамжа дурадхалнуудые депутадууд харааhаа алдадаггүй. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэл hунгагшадай оруулhан дурадхалаар 80 хүнэй hууритай столово Хэрэн тосхондо баригдаа hэн. Гадна 8 квартиратай хоёр дабхар гэр ашаглалгада үгтөө. 100 хүнэй hууритай больница, 150 hууритай тостиница баригдажа дүүргэгдэхэ болонхой.

Эдэ бүхы амжалтануудаймнай хажуугаар дутагдалнууд үшөөл ушардаг. Гараhан энэ жэлдэ эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэриие бүри hайжаруулжа, үндэр амжалта түйлахые эрмэлзэхэбди.

М. ПРОКОПЬЕВА,
Түнхэнэй аймагай Соведэй ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь.

УЛААН-ҮДЫН Серовой нэрэмжэтэ мебельнэ фабрикын үйлэдбэри энэ жэлэй январьhаа үндэhөөрөө хубилаа.

Ушар юуб гэхэдэ, эндэхи бүхы мебель ажалшадай захилаар бүтээгдээд, тэрэ дары эзэдтэнь хүргэгдэхэ байна. Фабрикада бүтээн гаргагдаhан мебелиин ехэнхи хубинь хүдөөгэй ажалшадта эльгээгдэхээр хараалагдана. Энэ зорилгоор республикын 7 аймагта: Сэлэнгын, Кабанскын, Загарайн, Бэшүүрэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын аймагуудта захил абадаг пунктнууд бии болгогдоо. Тэдэ пунктнуудта абтаhан захилынь фабрикада саг үргэлжэ эльгээгдэжэ байха. Ажалшадай захилаар бүтээгдэhэн мебель хүдөөгэй аймагуудта, захиhан хүнүүдтэнь, колхоз, совхозуудай фермэ отарануудта, полевой стануудта сэхэ абаашагдажа байха юм. Бэлэн болгогдоhон мебель захигшадтань саг соонь эльгээжэ байхын тула саг үргэлжэ 6 машина ябаха.

Салшадаа фабрикада хүдэлэгшэдэй ажалайнь бүтээсэ улам дээшэлжэ, хүдөөдэ захил абадаг пунктнууд улам олошорхо байна.

Гадна Улаан-Үдэ хотын ажалшадhаа мүн лэ ехэ хэмжээнэй захил абтадаг болохо юм. Ниислэлэй горсоведэй шиидхэбэреэр Советскэ, Железнодорожно, Октябрьска районуудта нэгэ нэгэ салон-магазин нээгдэхэ түсэбтэй. Тэдэ салон-магазинуудаар дамжуулан хүнүүд хэрэгтэй мебелеэ фабрикада захил хэхэ аргатай байха.

Фабрикын хүдэлмэрилэгшэд хото, хүдөөгэй ажалшадай дурадхалнуудые шэнжэлжэ үзэhэнэйнгөө эсэстэ хамта дээрээ 22 зүйлэй мебель бүтээн гаргахаар шиидэнхэй. Бүтээгдэхэ зүйлнүүдэй дунда хоёр-гурбан янзын стол, эдеэнэй таhалгада табиха стол, хубсаhа хадагалха ехэ шкаф, модон оро, тумбочка, умывальник, мүн бусад олон зүйлнүүдые нэрлэмээр.

Эндэхи коллектив хүнүүдэй захилаар шэнэ мебель бүтээн гаргахаhаа гадна, хуушан мебель заhадаг болохонь. Энэ зорилгоор фабрикада дархашуулай тусхай бригада бии болгогдохо.

Серовой нэрэмжэтэ мебельнэ фабрикын коллектив (директорынь А. А. Хамаганов, главна инженерынь Н. Д. Цагадаев) шэнэ гуримаар ажалладаг болохын тула үнгэрэгшэ жэлэй туршада бэлэдхэлэй ехэ ажал хэhэн байна. Эмхидхэлэй техническэ хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа бэелүүлэгдээ. Ажал хүдэлмэриие үргэлжэ дээрэнь онhожоруулха талаар ехэ хэмжээн абтаа.

Табан жэлэйнгээ гурбадахи жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэhэн Серовой нэрэмжэтэ фабрикынхид энэ жэлдэшье харюусалгатай уялга абаа. Эдэнэр 1969 оной туршада хамта дээрээ 364 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаха юм.

Агууехэ вождиингоо түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа заатагүй дүүргэхын тула фабрикын коллектив эршэ хүсэеэ улам шангадхахаар зоригжонхой.

РЕДАКЦИДА ЕРЭhЭН БЭШЭГҮҮДhЭЭ

ХҮДӨӨГЭЙХИДЭЙ ЗАХИЛААР

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фабрикын модошо дархан А. И. Кириллов.

И. БУДАЕВ,
фотонь авторай.

САГ СООНЬ УНШАДАГ hАА...

Би газетэ, журнал уншаха ехэ дуратай хүм. Тиимэhээ жэл бүри 12 зүйлэй хэблэл захижа абадагби. Захил хэhэн эдэ газетэ, журналнуудаа саг соонь абахаяа болинхойб. Сэхыень хэлэхэдэ, 3—4 хоножо, обоо бухал юумэн гансата хүрэжэ ерэдэг болоо. Нэгэ доро сугларhан эды олон газетэ, журнал хуу уншаха гээшэнь ехэл бэрхэтэй. hүни орой болотор тобшо тэды юумэнүүдыень уншажал үрдигдэнэ.

Газетэ, журнал лахадаа хожомдожо ерэнэб гэжэ аймагай хэлхээ холбооной хүтэлбэрилэгшэдтэ хандахада, самолёт ерээгүй, тиимэhээ почто удаарба гэhэн харюу абахаш. Нүгөөдэ заримманиинь ганса почтальон басагатайбди, энэмнай ерэhэн почтоёо хоёр үдэр соо арай гэжэ тараана гэлсэдэг. Энээндэнь бидэнэр гэмтэй гээшэ гүбди? Сагай уларилhаа болоожо самолёдой ниидэгүй үдэрнүүдтэ машинаар почто зөөхэеэ яана гээшэб? Захиhан газетэ, журналаа саг соонь абажа уншадаг hаа, ехэл hайн байгаа.

Совхозоймнай центр hэн тула, эндэмнай айл бүлэнэр олон юм. Улад зониие газетэ, журналаар таhалгаряагүй хангажа байхын зорилгоор хоёрдохи почтальониие табяа hаа, лаха юм гэжэ нютагаймнай арад зон дэмы хэлсэдэггүй.

Аймагаймнай хэлхээ холбооной, ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ анхаралаа табижа, үдэр бүри ерэдэг хэблэл таhалдуулангүй асаржа байхаар тусхай хүниие нэмэжэ табихадань лаха юм?

Ц-Д. НАЙДАНОВ,
«Первомайска» совхозой главна экономист.

Хэжэнгэ.

МАЛШАДЫЕ hАЙНААР ХАНГАНА

...hЭЭР шэрүүн хүйтэн ...нварь hарашье ходо... үнгэржэ, үбэлэй hүүл... hара — февраль гара... Үдэр хоногууд хойно хой... ...рбарин үнгэржэл байха, ...анагүй хөорхэн, заахан ...д, улам олошоржол, борто... ...омо болоожол байха. Хони... ...тахa нойроо, ууха сайгаа ...а ажаллаhаар, тухашар... ...тарнь—нэгэл мэдэхэдэнь ...і ехи татаhан март hара ...э ерэхэ. Хонишодто сүлөө ...э байхагүй. Ажалынь тии... ...юм даа. Энэ гурбан hара— ...й олоороо хурьгалха үе ...оол энэ халуун хаhада хо... ...доо культурно-ажаhуудалай ...талаар хэзээ хэзээнэйхиhээ ...р хангаха хэрэгтэ Буряад ...най колхоз, совхозуудай ...эрилэгшэд гол анхаралаа ...ха ёhотой, хандуулнашье. ...варь hарын түрүүшын үдэр... ...ээ эхилжэ, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо (түрүүлэгшэнь Р. С. Бадмаев, парткомой секретарь А. А. Бамбаров) хонишодой бригадануудые культурно-ажаhуудалай талаар хангаха хэмжээнүүдые тодорхойлжо, энэ хүдэлмэрээ hайнаар эмхидхэжэ байна. Эндэ январь, февраль, март hарануудта ямар бригадын хонишодые хаана, хэзээ хайшан гэжэ хангахаб гэhэн тусхай түсэб зохёогдонхой юм. Энэ шухала ажалда аймагай али болохо эмхи зургаанууд харюусалга ехэтэйгээр хабаадалсадаг байна. Иигэжэ малшадые үбэлэй сагта культурно-ажаhуудалай талаар хангалгада харюусалгата үүргэеэ эдэнэр эрхим hайнаар дүүргэжэ, малшадай зүгhөө магтаалда хүртэнэ. Эндэ юун хэгдэнэ, үнгэргэгдэнэгүйб гэжэ хэлэхэнь бэрхэтэй.

Нүүдэл библиотекэ абаашагдана. Ошоhон лэ газарта эд бараан элбэгээр наймаалагдана. Зарим нэгэн үhэсэ заhуулна. Фото-дүрэсэ буулгуулха дуратайшуулшье олон. hонирхолтой лекци уншагдана. Уран hайханай кинофильм харуулагдана...

Жэшээ болгон абажа харал. Январиин 11-дэ малшадые культурно-ажаhуудалай талаар хангалга иимэ гуримаар үнгэргэгдэhэн байна.

1. Нэгэдэхи бригадын хонишодые үдэрэй 3 часта Булагай гүүртын улаан буланда машинаар суглуулаа. Энэ хүдэлмэри бригадын хүтэлбэрилэгшэдтэ даалгагдаhан байба.

2. Медицинын туhаламжа, эд бараа наймаалга эмхидхэгдээ, нүүдэл библиотекэ хүдэлмэрилөө, лекци уншагдаа, кинофильм харалга болоо.

Эдэ хүдэлмэриие Загастайн больница. Загастайн сельпо, хүдөөгэй библиотекэ, ажаhуудалай эрилтэ хангаха аймагай комбинат, Загастайн соёлой байшан харюусалга дээрээ дааhан байна.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үбэлэй сагта малшадаа культурно-ажаhуудалай талаар хайшан гэжэ хангажа байhан тухайнь жэшээ абажа харабабди. Энэмнай нэгэ үдэр үнгэргэгдэhэн хэмжээ ябуулга мүн болоно. Тус колхоз январь hарын түрүүшын хахадта гурба дахин малшадаа хангажа шадаа. Тусхай хараалагдаhан түсэбэй ёhоор март hара дүүрэтэр оло дахин иимэ хэмжээ ябуулга үнгэргэгдэхэ байна.

Мал—манай баялигтай дээжэ. Энэмнай олониитын дундаршагүй зоори. Тиимэhээл малаа тобир тарганаар ондо оруулхын түлөө, түлыень абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхын түлөө оролдожо ябаhан малшадтаа анхаралаа саг үргэлжэ хандуулангүй байхын аргагүй. Эдэнэйл хүсөөр жэлэй дүрбэн сагта эдеэнэй дээжэ дэлбэржэ, жэл ерэхэ бүри ажабайдалнай баян дэлгэрээр хүгжэнэ ха юм.

Мүноо Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо культурно-ажаhуудалай талаар малшадаа дүүрэн хангахын тулада үнгэргэгдэжэ байгаа эдэ шухала хэмжээ ябуулганууд олоной хэрэг болоожо, республика дотор үргэнөөр дэлгэржэ байhаниинь дамжаггүй.

Ц. ДОРЖИЕВ,
манай корр.

ТҮРҮҮШЫН СЕМИНАР

1970 оной эхин багаар манай орон дотор хүн зоной тоо бүридхэлдэ абтаха юм. Энэ хадаа тон харюусалгатай хүдэлмэри болоно. Тиимэhээ аймагай ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитет эртээнhээ бэлэдхэл хэжэ, хүн зоной тоо бүридхэхэ комисси үнгэрэгшэ жэл байгуулhан байна. Тус комиссиие аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр А. Ж. Хамаганов хүтэлбэрилнэ.

hаяшаг Орлик тосхондо хүн зоной тоо бүридхэхэ комиссиин гэшүүдэй, сомоной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй секретарьнарай хабаадалгатайгаар семинар аймагай тоо бүридхэлгын управлени үнгэргэбэ.

Семинар дээрэ Буряадай АССР-эй статистическэ управлениин секторые даагша М. А. Елаев комиссиин зорилгонууд ба тэдэнэй хүдэлмэри тухай элидхэл хэбэ.

В. ГАЛСАНОВ.

ЗАЛУУ ДУУШАДАЙ ТООСООН

Мүнөөдэр Гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй театр соо Свердловско консерваториин 5-дахи курсын студент Дугаржап Дашиев, Ленинградай консерватори дүүргэхэсэ ябаһан Леонард Шоболов гэгшэдэй тоосоото концерт болохонь. Эдэ хоёрнай Киев хотодо ноябрь соо үнгэргэгдэһэн М. И. Глинкын нэрэмжэтэ конкурсдо хабаадалсаа юм.

Дугаржап Дашиев хоёрдохи шатын дипломдо (нэгэдэхи шатынхида хэншье хүртөөгүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала) хүртэһэн хоёр лауреадуудай нэгэниинь болохо хубитай байгаа. Мүн энэ нүхэрнай Софида болоһон Бүхэдэлхэйн залуушуулай болон студентнэрэй фестивальда хабаадалсажа ерээ һэмнай.

Леонард Шоболов дипломдо хүртөөшьегүй һаа, мүн лэ ехэ ехэ мэргэжэлтэдтэ магтуулһан байха. Залуу хоёр дуушадтаа творческо амжалта хүсөөд, хүгжэмдэ дуратайшуулые мүнөө үдэшын концертдэ уринабди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): дуушад Д. Дашиев, Л. Шоболов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АВЕНЮ КЛЕБЕРТЭ ХЭЛСЭЭНҮҮД ЭХИЛБЭ

Вьетнам тушаа асуудалаар дүрбэн түрэнэй хабаадалгатайгаар болохо пленарна түрүүшын заседани Парижай Авеню Клебертэхи уласхоорондын конференцинүүдэй байшанда январиин 25-да эхилээ.

Зохихо асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула хэлсээ хэлгые али болохо аргаар саашадань хойшолуулһанай хэрэгынь үгы гэжэ Холбоото Штадуудай, тэдээнэй Сайгондохи туһамаршадай ойлготорь гурба һара шахуу саг үнгэрөө. Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна Фронтын делегаци Вьетнамай Демократическа Республикын делегацитай хамта зүблөөндэ адли тэгшэ эрхэтэйгээр хабаадалсаха аргатай болобо.

Холбоото Штадууд тэнтэ эб найрамдалда дуратай болоһондоо бэшэ, харин ушар байдалые зүбөөр сэгнэһэнэйнгээ ашаар лэ хэлсээ хэжэ эхилхэ баатай болоо. «Һаяар сэрэгэй илалта туйлахабди» гэжэ хоөһоор шашаад, үлүүсэ ехээр хэтэржэ байһан Сайгоной засагаархидай амыень бага зэргэ татаһан байна. Америкын сэрэгэй бүхы хүсэнэй Вьетнамда эсэргүүгээр хаягдаашье һаань, вьетнам арадые хэзээдэшье илажа шадахаяа болёобди гэжэ ушар байдалые зүбөөр тухайлдаг Америкын политигууд ойлгодог болоо. Америкын ехээр дюнюлуулһан тоо мэдээе абажа үзөөшье һаа, энэ үе соо Америкын 30 мянга гаран хүн Вьетнамда алуулаа. Сайгоной сэрэгүүд бүри олоор алуулаа, эгээл эдээнэй хүсөөр илахабди гэжэ США-гайхид анха түрүүн һанаһан юм.

Булимтаргшад урагшагүйдэһэндөө сухалдажа, Урда Вьетнамай патриодуудта эсэргүү тулалдаагаа улам шангадхана. «Б-52» маркын бомбардировщигууд үнгэрэгшэ жэлэй туршада Урда Вьетнамай тосхонууд дээрэ 630 мянган тонно бомбо хаяһан байна. (Тингэжэ һара бүри 52 мянган тонно бомбо хаягдаһан болоно, харин дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ Европын газар дээрэ һара бүри дундаа зэргээр 42 мянган тонно бомбо хаягдаһан юм). Тингэбэшье Урда Вьетнамдахи газарай гурбанай хоёр хубинь Сүлөөрэлгын Национальна Фронтын хиналтада абтанхай, Америкын булимтарагшадта, тэдээнэй туһамаршадта эсэргүү байлдаанууд Сайгон шадар,ороной бусад томо городууд шадар боложо байна.

США-гайхид иимэ бэрхэтэй байдалһаа гарахын тула хэлсээ хэжэ эхилээ гээшэ гү? Америкын түлөөлэгшэд уласхоорондын конференцинүүдэй Париждахи байшанда үнгэргэгдэхэ заседанинуудта бодото алхамуудые хээд байгаа һаа, һанаашалтаяа элеэр гэршэлэн харуулха болоно.

Эбэй хэлсээнүүдые «хүсэ хэрэглэлэн» хэжэ үргэлжэлээ гэһэн уряанууд США-да соностодог болоод байна. Урдань Сайгондо Америкын элшэн сайд байһан Лодж гэгшые Парижда үнгэргэгдэхэ хэлсээнүүдтэ Америкын делегациин толгойлогшо болгожо эльгээһэн ушар дээрэ дурсадһан политикые баримталһан удхатай гэжэ уласхоорондын шэнжэлэгшэ багсаана.

«Хүсэ хэрэглэлгын политика» амжалта туйлахагүй гэжэ США-гай хүсэд ойлгоод байгаа һаань, хэлсээ хэхынгээ хажуугаар Вьетнамай патриодуудта бүри шангаар дөбтолхо гэһэн һанамжаһаа арсаад байгаа һаань, Вьетнамда эб найрамдал заатагүй хангагдаха байна.

РЕСПУБЛИКАНЕЦУУД ВАШИНГТОНДО ЗАСАГАА ГАРТАА АБАА

Президент Р. Никсон түрүүтэй шэнэ захиргаан Вашингтондо тусхай баяр ёһололой болоһоной һүүлээр бэхижэөд, ажаллажа эхилбэ.

Америкын хэблэл шэнэ кабинедэй бүридэлые шэнжэлэн хараха зуураа, энэ кабинет «миллионернүүдэй правительство» мүн гэжэ сэгнэһэн байна, яахадааб гэхэдэ, министрнүүдэй олонхинь, тэдээнэй олон тоото орлогшонорынь олзо ехээр абадаг миллионернүүд мүн. Эндэхи кабинет үни урданай заншалай ёһоор бүридхэгдөө. Кабинедтэ Америкын ехэ капиталай гол шухала бүлэглэлнүүд оролсоно. Жэшээнь, Уолл-стридэй бүлэгэйхид кабинедтэ дүрбэн һуури эзэлээ, тэрэ тоодо урданай «заншалай» ёһоор, гүрэнэй секретариин, юстициин министрэй, тэрэшэлэн транспортын, худалдаа наймаанай министрнүүдэй тушаалнуудые эзэлһэн байна.

Америкын капиталай баруунай бүлэглэл 5 тушаал эзэлбэ, тэдээнэй тоодо гол шухала тушаалнуудые. оборонын, финансын министрнүүдэй тушаал эзэлээ. Оборонын министрэй орлогшоор Калифорниин томо промышленник, Д. Паккард томилогдоо. Энэ хүн Пентагондо сэрэгэй продукци үгэжэ байдаг компаниие толгойлдог. Паккард гэгшэ сэрэгэй туйлай ехэ мүнгэ зөөри гаргашалха эрхэтэй байха. (Хамта дээрээ 80 миллиард доллар дайн сэрэгтэ гаргашалагдахаһ юм). Хоёр ехэ захиргаанай—тагнуулай түбэй управлениин (ЦРУ), мүрдэлгын федеральна бюрогой (Америкын хиналтын зургаан) хүтэлбэрилэгшэд һэлгэгдээгүй.

Сатаан байшангай шэнэ эзэнэй үзэмжэдэ дотоодын, гадаадын бэрхэтэй асуудалнууд табигдаба. Яахадааб гэхэдэ, США-гай политика Зүүн-Урда Азида ехээр урагшагүйдөө, хүн зониие үтытэй байдалһаа гаргаха, яһанай илгааһаа уламжалан хэгдэдэг буһалтаануудые болюулха гэхэ мэтэ дотоодын асуудалнууд Вашингтоной хүтэлбэрилэгшэдэй һанаа сэдьхэл зобооно гэжэ Америкын шэнжэлэгшэ Д. Рестон һаяхан тэмдэглээ.

Шэнэ правительствын ямар алхам хэхэ байһыень США-гайхид, мүн хилын саанашье анхаралтайгаар адаглан хаража байна. Тангариг абаха баяр ёһолол дээрэ шэнэ президентын хэлэһэн үгэнь элдэбээр сэтгэгдэнэ. Дотоодын бэрхэшээлтэй асуудалнуудые шиидхэхэ шухала гэжэ Р. Никсон мэдэрээ. «Бидэнэр эд бараагаар баяншье һаа, ухаан бодолоор тулюур байнабди, һарада гайхалтай мэргэнээр ошожо ерэдэгшье һаа, газар дээрэ ехэ арсалдаануудые шиидхэжэ ядаад байнабди,—гэжэ президент мэдүүлээ.—Бидэнэр дайнда эзэлэгдэн абтаад байнабди, эб найрамдал тогтоохые хүсэнэбди».

Америкын олохон газетэнүүд президентын хэлэһэн үгые шэнжэлхэ зуураа, тодорхой түсэбүүд болон найдуулганууд хараалагданагүй гэжэ мэдэрнэ.

«Афтен Постен» гэжэ Норвегиин газетэдэл адляар шэнэ президентын хэлэһэн үгые сэгнэхэ хэрэгтэй гэжэ хариин гүрэнүүдэй олохон комментаторнууд дурадхана. Шэнэ президентын хэлэһэн үгые «энээнэй урда тээшье оло дахин дууладаг байгаабди» гэжэ энэ газетэ тэмдэглэнэ. Хэлэһэн үгын бэелүүлэгдээд байгаал һаа, хэрэг бүтэхэ юм гэжэ газетэ заана. Энэ баталамжые зүбшөөхөөр.

ХАРТУМДА БОЛОҺОН КОНФЕРЕНЦИ

Суданай ниислэл хотодо январиин 20-до уласхоорондын конференци боложо дүүрээ. Урда Африкын, Португалиин колонинуудтахи арадуудай тэмсэлые дэмжэхэ тухай асуудал конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Тус конференци Ази, Африкын арадуудай һаналаа нэгэдэлгын эмхиин, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй үүсхэлээр зарлагдаа. Энэ конференци Африкын түбидэхи национальна сүлөөрэлтын тэмсэлэй түүхэ соо эгээл ехэ конференци гэжэ нэрлэгдэхэ юм гээд Суданай бэлэдхэлэй комитет заагаа. Тус конференцидэ дэлхэйн 50 гаран ороной, уласхоорондын хэдэ хэдэн эмхинүүдэй делегацинууд хабаадалсаһан байна.

Африкые эрхэ сүлөөтэй болгохын түлөө тэмсэлшэдые дэмжэхын тула дэлхэйн олониитын һанал бодол элсүүлхэ, тэдээндэ моральна, материальна туһа хүргэхэ гэһэн гол зорилго Хартумай уулзалга дээрэ табигдаһан байна. Конференциин гол шухала удха шанарынь юуб гэхэдэ, Африкын газар дээрэ эгээн түрүүшынхеэ Африка, Азиин, Европо, Америкын түрүү үзэл бодолтой... лэгшэд хамтаран сугла... колониализмые, яһанай... галгые хамтаараа буруу...

Конференциин удха... энээгээр дүүрэнэгүй. Тус... ци Африкада яһанай ... гын, колониализмын ша... дахинаа элишэлэн харуула... империализмын экономи... гэй, политическэ, ди... туһа хүргэдэгэй, НАТО-... лай дэмжэдэгэй ашаар ... Родезидэ, Намибида (... Африкада), Анголодо. ... «Португалиин» Гвинейдэ ... ша гуримууд сахигдажа ... һөөр гэжэ конференцидэ ... мэдүүлээ.

Африкадахи яһанай ... даг хуули буса гуримуу... саагаа таһалжа, яһанай ... гагшадые уласхоорондо... ябуулгада бү хабаадуул... Хартумай конференци бү... тельствануудые урялаа. ... гын тэмсэл толгойлжо ба... нүүд болон партинууд хү... гаархид гэшэ гэжэ мэдэр... ференци дурадхаа. Яһа... гаргадаг гуримтай гүрэнүү... дэһэн бүхы эд бараае ху... хаяа болигты гэһэн эрилтэ... конференциин документ... бигдана. Эрхэ сүлөөгэй т... жэ байһан Африкын т... зөөри суглуулха шухала г... хагдаа.

Конференци дээрэ бата... һан шиидхэбэринүүдые ... зорилгоор Каирта тусхай ... комитет ажалладаг болохо...

Советскэ Союз, социалис... оронууд Африкын арадуу... зүб хэрэгые удаа дараалан, ... шэгүйгөөр дэмжэнэ гэжэ ... конференци үшөө дахин ... харуулба.

О. ПИВОВА...
И. ЛАПИ...
В. АСТА...

ҺОНИРХОЛТОЙГООР АМАРБА

— Люда,—гэжэ Света Жигжитова шэнэ жэлэй урда тээ хэшээлэй забһарта хажуудань ерэжэ хандаба.

— Ши үбэлэйнгөө амаралтада юу хэхэ, хайшаа ошохо һанаатайбши?

Люда бодолгото болобогүй. Үнинэй хүсэжэ ябаһан хүсэлөө хани басагандаа нюуһгүй сэхэ табиба.

— Ленинград, Москва худар ошожо ерэхэ һанаатайб. Классаймнай хүтэлбэрилэгшэ арсаагүй, ошохол гээ.

«Людын ошоогүйдэ, теэд ондоо хэншье ошохоб даа,—гэжэ Света доторoo шэбшэбэ.—Комсомолой эхин организациин секретарь. Мүн бэрхээршье һурадаг».

Тингээд бага зэргэ дуугай байд гээд:

— Экскурсида олон үхибүүд ошохо гү?—гэжэ Света асууба.

— Хорин хоёр һурагшад.

— О-о, яагаа олон юм. Ошолсодог һаа даа,—гэжэ Света атаархаа һэн.

— Аһан бэрхэ һурадаг һурагшад лэ ошохо. Теэд ши бэрхэшүүлэй нэгэн ха юмши. Ошонгүй яахабши. Ошохол байхаш,—гэжэ Люда Цыдыпова хани басагаяа найдуулаа бэлэй. Һургуулиин комсомолой секретариин үгэ үнэтэй байшоо. Номдоо бэрхэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хододоо хабаадалсадаг Света Жигжитова Ленинград, Москва ошохо һурагшадай тоодо оролсоо һэн.

Тингэжэ ахалагша классай һурагшанар Люда Цыдыпова, Катя Соколова, Света Жигжитова гэгшэд холын замда мордохоёо түхеэржэ эхилээ. Харин тиихэдэ наймадахи классай һурагша Владимир Эрдынеев Красноярскаар—Шушенскаар ябаха болоо һэн.

Тэсэбэритэй удаан хүлеэгдэһэн саг хүрэжэ ерээ. Үхибүүд түрэл Улаан-Үдэ хотоһоо холын замда мордобо. Замай холо руу залан сэхэ шэглэһэн поезд саһата Сибириин «нюдэн» гэгдэһэн «алдарта Байгал, арюухан далайнгаа» эрье нэшэн, хурдан түргөөр табилна.

Байгал далайгаа карта дээрэ һайн мэдэхэ болоһон Света нюдөөрөө харахаяа тэсэбэри ядан хүлеэжэ ябаа һэн.

— Январь һара болошоошье һаань, үшөө хүрөөгүйл,—гэжэ тэдэнэр гайхалдаба.

Тэдэнние хүтэлбэрилжэ ябаһан һургуулиин директор Сергей Содномович:

— Байгал далай январиин тэн багаар хүрэдэг юм,—гэжэ ойлгуулаа һэн.

— Далай гэшэмнай ондоохон лэ байна даа,—гэжэ гайхалаа нюунгүй Люда дуугарна.

Ехэ ехэ городуудай болохолоор лэ поезд вокзал дээрэ удаахан зогсоно. Түрүүшынхеэ ябаһан үхибүүдтэ городуудые харахань юутэ бэшэ. Хэды багта городой эхилхые мэдэһэн һурагшад бэеэ бэлдэнхэй, эртээнһээ сонходо ерээд байгша һэн. Эрхүү, Омск, Свердловск гэхэ мэтэ Эхэ оронойнгоо ехэ ехэ хотонуудай түхэл шарайень тэдэнэр хаража абаа.

Шэхээрээ дуулаһан юумэеэ нюдөөрөө хараха гээшэ хэзээдэшье һонирхолтой байдаг. Хэдэн зуун уһа горхонуудые, тосхон һууринуудые үнгэрөө.

Таба мянган модые агшаажа ерэһэн поезд Эхэ оронойнгоо зүрхэн—Москва хото хүрөөд байгаа бэлэй. Москва! Энэ үгэ тэдэнэй сэдьхэлдэ ошо бадараагаа. Агуу багша Ленindэ тэдэнэр нэн түрүүн ошохо эрхэтэй бшуу. Тингэжэ Ленинэй мавзолейдэ орожо гараа.

Һурагшад революциин үлгы болоһон Ленинградаар ябахадаа, олон юумэ хаража, мэдэжэ абаа. В. И. Ленинэй музей тэдэнние ехэтэ һонирхуулаа. Вождиингоо намтарые, гайхамшаг ажал ябуулгыень бүри гүнзэгыгөөр ойлгон абаа. Ленинэй түүхэдэ хабаатай юумэнүүдые хуу ябажа хараа. Ленинэй нэрэмжэтэ библиотекэ соо ороходоо, гар бэшэгүүдтэйнь танилсаһан, үхибүүд тухай хэлэһэн һаруул һайхан үгэнүүдыень дахин дахин хадуун уншаһан байха юм. Суута Аврора тэдэнэй анхаралые ехэтэ татаа. Тэдэнние хүтэлбэрилжэ ябаһан һургуулиин директор Сергей Содномович Дамбаев багша Сэндэмэ Очировна Цырендашиева хоёр һурагшадай табиһан асуудалнуудта тодорхой харюу үгэжэ, ойлгоогүй юумыень ойлгуулжа ябаа. Һурагшад Ленинэй шухаг дүрэ зурагуудые суглуулхаһаа гадна, Москва, Ленинград городуудай түүхэ хөөрэһэн ном, альбомуудые олоор абадаг байгаа.

Үсөөн тоотойхон хоногой турша соо һурагшад ашагүйхэн ехэ юумэ үзэжэ, ойлгожо абаа. Хэрээтэ нютагаа бусахадань, сүг һурадаг нүхэдынь, гэртэхин, түрэлхидынь заатагүй хараһан үзэһэн тухайгаа хөөрэхыень гуйхал. Тэдэнэртэ хөөрэхэ, хэлэхэ юумэн яһала олон даа.

Хонхын жэнгирхэһээ холо урид Бэшүүрэй аймагай Ара-Хэрээтын дунда һургуулиин һаруул уужам байшан соо һурагшад сугларанхай. Москва, Ленинград, Шушенскаар аяншалжа ерэһэн нүхэдөө тойрошоод, ямар ябажа ерэһэн тухайнь һонирхонод.

Света, Люда, Катя гурбан Владимир Эрдынеевые хүрэһөөр тонрошобо.

— Ленинэй Шушенскда байһан гэртэ орообди,—гэжэ тэрэ хөөрөөгөө эхилээд, вождиин эндэһээ ямар хүдэлмэри ябуулжа байһан тухай дууһыень хэлэжэ үгэбэ. Удаань урданай ба мүнөөнэй Шушенск тухай дуулгаба.

— Хамаг ябаһан, үзэһэн тухайгаа баранииень бүхы һурагшадта хөөрэжэ үгэхэбди,—гэжэ Люда Цыдыпова мэдүүлнэ. Һонирхолтой сэнгэлигээр амарһанайнгаа һүүлээр тэдэнэй бүри һайнаар номоо үзэхэ байһандань багаханшье һэжэг түрэнэгүйл.

Б. ЖИГЖИТОВ.

КОНЬКИ. УЛАСХООРОНДЫН УУЛЗАЛ...

Үнгэрэгшэ намар холын Мексикэдэ үнгэргэгдэһэн XIX олимпиин наадануудта дэлхэйн 112 гүрэн хабаадалсажа, 66 гүрэнэй спортсменүүд олимпиадын мүрысөөнэй зүйл бүхэнөөр илагдаһандаа хооһоор бусаа һэн. Тиихэдэ олимпиин шагнал-медальнуудта хүртэһэн 46 гүрэнэй тоодо манай хүршэ—Монгол орон оролсоо бэлэй гэжэ уншагшадтаа һануулая.

Монголой барилдаашад абаһан медальнуудайнгаа тоогоор (нэгэ мүнгэн, гурбан бронзо) Инди, Бразили, Аргентинэ, Норвеги болон хамтадаа 17 гүрэнэй урда гараһан байгаа. Энэ ушар манай олон тоото спортдо дуратайшуулые баясуулһан, омогорхуулһан байха. Юуб гэхэдэ, манай республикын спортсменүүд спортын хэдэн зүйлөөр монгол ханинартаяа байд гээд лэ нүхэр ёһоной уулзалгануудые Улаан-Баатарташье, Улаан-Үдэдэшье үнгэргэдэг заншалтай болоһоор үнихэнэй. Тиимэһээ уулзалга бүхэнэй хоёр талаһаа дүршэл шадабаряа халан абалсажа, спортсменүүдэй улам саашадаа ургаха хэрэгтэ дэмбэрэлтэй байһаниинь дамжаггүй.

...Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ конькигаар урилдалгаар Монголой Арадай Республикын, мүн Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командануудай зургаадахи уулзалгын мүрысөөн эхилбэ.

Үдэрэй 1 час. Манай республикын спортын бүлгэмэй түрүүлэгшэ Г. М. Сергеев мүрысөө нээлгын баярай үгэ хэлэжэ, Монголой командын хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Онгожавын Чэмэд, ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь М. Ф. Маханов гэгшэд мүрысөөндэ хабаадагшадта амжалта хүсэн амаршалбад.

— Мүнөөдэр 500, 1500 болон 3000 метртэ урилдаан үнгэргэгдэхэнь,—гэһэн мэдээсэл түбэй ендэрэй репродуктороһаа соностоод, сугларагшадые һонирхуулжа захална.

Стартын эхилхэһээ арбаад минута урда тээ Монголой командын тренернүүд Дашажабай Намсарай Убшанасанай Очирбат хоёртой уулзабабди. Д. Намсарай хадаа оронойнгоо «Алдар» гэжэ спортын томохон бүлгэмэй тренерээр үнинэй ажалладаг нүхэр байба. Харин У. Очирбат Москвада, түбэй физкультурын институт һаяшаг түгэсхөөд ерэнхэй.

— Улаан-Баатарта һаяшаг үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүдтэ эрхимлэһэн нүхэдһөө команда суглуулаабди. Жэшээлэн хэлэбэл, Лубсанлахгвын Дашням, Цэдэнжавын Һамажав гэгшэд Греноблиин олимпиадада, Лувсаншарвын Цэнд (командын капитан) Медео гэжэ газарта үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадалсаһан намтартай,— гээд айлшадаймнай тренернүүд хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Улаан-Үдэдэ һураггүй хүйтэн уларилаар тохёолдожо ерэбэ гээшэ гүбди. Тингэбэшье һайнаар хэгдэһэн елүүр байна даа. Юрэдөөл тэн тэрээ тэмсэхэ бэшэ аабдии...

— Мүнөө жэлдэ үшөө ямар мүрысөөнүүдтэ хабаадалсаха түсэбтэйбта?

— Голланди орондо үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан дэлхэйн хубиин түрүү һуури эзэлхын түлөө тэмсэлдэ хэдэн конькишаднай бэлэдхэл хэжэ байнхай юм,—гээ һэн тренернүүд.

Уданшьегүй урилдаан эхилжэ, нэгэдэхи разрядай конькишад Н. Будунова, Т. Кузнецова (хоюулан Бур. АССР) гэгшэд 50 метрэй зайе эршэмтэйгээр «агшаажа» захалнад. Стадионой елүүр талмайе 53.0 секундын туршада хоёр дахин тойрожо амжаһан Т. Кузнецова нүгөөдэһөө секунда хахадаар урилдажа фиништэ ерээ.

Удаалуулан старт абаһан 1-дэхи разрядай С. Бородавкина—спортын мастер Ц. Һамажав (Монгол), спортын мастернууд Н. Цогзолмаа (Монгол) — М. Семенова гэгшэд Т. Кузнецовагай харуулһан сагта хүрөөгүй. Жэшээлхэдэ, спортын мастер Ц. Һамажав стартһаа урагшатай хурдаар гарабашье, түрүүшын годиролгодо бүдэржэ унаһан байгаа.

Мүн лэ 500 метртэ хоё... зургаа зургаан эрэшүүл... даан эхилжэ, мастерта ... А. Деревянко спортын ... Л. Зундуй-Ендонтой мүр... хоёр секундаар илагдаба. ... Ендон дурсагдагша зайе ... кунда соо дабажа, саг зу... корд тогтоогоод байгаа. ... спортын мастер С. Во... урилдаһан Л. Дашням 44,... да саг харуулжа команды... жалтые бүри һайжаруулба... ронин Л. Дашнямһаа 2,1 ... даар булигдаа. Манай р... кын түлөөлэгшэ, спортын ... С. Можаев 45,3 секунда ... руулжа, командынгаа г... шалгарһан байна.

Эхэнэрнүүдэй дунда ... 1500 метрэй урилдаанда ... нецова 2 минута 49,9 сек... тайгаар эрхимлээ. М. Се... минута 50,2 секунда сагта... Дурсагдагша зайда 2 мин... секунда саг харуулжа, эх... дэй дунда Монгол ороной ... тогтооһон Ц. Һамажав ... минута 54,4 секунда саг... гаа.

Мүрысөөнэй түрүүшын ... туршада 3000 метрэй у... һонирхолтойгоор хүлеэгд... спортын мастернууд Серге... вин Л. Дашням хоёр дахи... урилдажа, Воронин 4 мин... секунда харуулжа, эгээн ... дүн туйлаһан байна. Л. Д... минута 49,1 секундаар ... ерээ.

Урда тээнь С. Ворони... метр зайе 4 минута 52,1 ... соо дабажа, Буряадай р... кын рекорд тогтооһон юм. ... Дашням Улаан-Баатарта ... соо урилдахадаа, 4 минута ... кунда саг харуулжа. Мон... ной национальна рекорд то... намтартай.

Мүнөө 5 минута 03,5 ... гүйһэн С. Можаев хоёр... рээнһээ секундын арбана... хубяар гээгдэһэн Л. Цэнд... дахи һуурида гараа.

Мүрысөөнэй түрүүшын ... дүнгөөр Монголой Арадай ... ликын команда 726.304, Б... АССР-эй конькишад 704,... котой болоо.

Мүрысөөн үргэлжэлһөөр...

Б. ЖАНЧИ...

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 50... рэй урилдаанда эрхим саг ... һан Монголой спортын ... Л. Дашням, спортын мас... Л. Зундуй-Ендон (зүүн ... Сергей Можаев гэгшэд 30... рэй зайда.

Л. ХАЙДУРОВАЙ ...

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО — ХИЛЫН ГААНАҺАА

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО «ФРАНЦИЯ—СССР» ГЭЖЭ БҮЛГЭМ БЭЛЭДХЭНЭ

ПАРИЖ. (ТАСС-ай корр). XX зуун жэлдэ дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэние—Советскэ Союзые байгуулагша В. И. Ленинэй үзэл суртал илан мандажа байна гээд «Франция—СССР» гэжэ бүлгэмэй национальна секретарь Андре Лангуа ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой хүн түрэлтэндэ угаа ехэ удха шанартай ой болоно гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна. Марксизмые хүгжөөлгэдэ В. И. Ленин угаа үнэтэй, олон янзын туһа нэмэри оруулаа. Эб найрамдал аршалан хамгаалха тухай агуу ехэ вождиин саг үргэлжэ оролдодог байһаниинь мааналта илангаяа үнэтэй. В. И. Ленинэй гар табиһан Совет засагай түрүүшын декредүүдэй нэгэниинь эб найрамдал тухай декрет болоно гэжэ бүхы хүнүүд мэдэнэ. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые бэелүүлхэ шухала гэжэ В. И. Ленин тоолодог байгаа. Энэ политикые Советскэ Союз шууд сэхээр саг үргэлжэ бэелүүлдэг.

В. И. Ленинэй Францида ажаһууһаар ба ажаллаһаар бидэнэр францүзүүд омогорходог байнабди. Эндэ байхадаа, В. И. Ленин политическэ ехэ ажал ябуулга эрхилдэг, француз түрүү үзэл бодолто ажал ябуулагшадтай, культурын түлөөлэгшэдтэй холбоо байгуулдаг, жиирэй ажалшадтай уулзадаг байгаа.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулһан, «Франция—СССР» гэжэ бүлгэм элдэб олон хэмжээ ябуулгануудай ехэ программа бэлэдхэжэ байнхай гээд национальна секретарь тэмдэглэһэн байна.

Вьетнам тушаа Париждахи зүблөөн

ПАРИЖ. ТАСС-ай корреспондент А. Красиков ингэжэ дамжуулна:

Вьетнам тушаа зүблөөндэ хабаадагша дүрбэн делегациин түрүүшын пленарна заседани Уласхоорондын конференцинүүдэй Париждахи байшан соо январиин 25-да нээгдээ.

Вьетнамай Демократическа Республикын, Урда Вьетнамай Национальна сүлөөрэлгын фронтын, Америкын Холбоото Штадуудай, Сайгоной захиргаанай делегадууд ехэ түхэрээн стол тойрон һуужа уулзаа. Бүхы дэлхэйн томо информационно агентствануудые, радиотелевизионно компанинуудые болон газетэнүүдые түлөөлһэн наян журналист уулзалга дээрэ байлсаа.

Делегацинуудые толгойлогшонорые орлогшонорой дүрбэн талын зүблөөн январиин 18-да боложо, хүдэлмэрилхэ гуримай ба эмхидхэлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Тиимэһээ Вьетнамда амгалан ёһоной гуримшуулга хэхэ асуудалнуудые сэхэ хаража үзэхэ аргатай болоһон байна.

Хэлсээнэй шэнэ шатада Урда Вьетнамай НФО-гой ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, хариин гүрэнүүдтэй холбоо байгуулха талаар Урда Вьетнамай НФО-гой ЦК-гай дэргэдэхи комитедэй түрүүлэгшэ Чан Быу Кием, ДРВ-гэй правительствын министр Суан Тхюи, США-гай президентын тусхай түлөөлэгшэ Генри Кэбог Лодж, Сайгоной захиргаанай урдын «гадаадын хэрэгүүдэй министр» Фам Данг Лам делегацинуудые толгойлоо.

Вьетнам тушаа Париждахи зүблөөнэй нээгдэһэн ушар Холбоото Штадуудай ээрхэг түримхэй дайн байлдаае болюулха гэжэ оролдожо байһан дэлхэйн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй ехэ илалта болоно.

Урда Вьетнамай НФО-гой делегациие толгойлогшо Чан Быу Кием пленарна заседани дээрэ түрүүлжэ үгэ хэлэхэдээ, Урда Вьетнамай арадай хэжэ байһан тэмсэлэй үг зорилго тухай һануулаа. Бэеэ даанхай байдал, демократи, эб найрамдал, бэеэ абанги байлга, һалбаран хүгжэлгэ ба Эхэ ороноо амгалан ёһоор түгэс нэгэдүүлхэ хадаа тэмсэлэй зорилгонуудынь болоно гээд тэрэ заагаа.

Холбоото Штадууд Вьетнамда эсэргүү ээрхэг түримхэй дайн байлдаагаа болюулха, Урда Вьетнамһаа өөһэдынгөө бүхы сэрэгүүдые, туһамарша оронуудайнгаа сэрэгүүдые гаргаха, тэндэхи сэрэгэйнгээ бүхы баазануудые усадхаха ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэхэдээ, Чан Быу Кием ингэжэ мэдүүлээ. Урда Вьетнамай дотоодын хэрэгүүд хариин хамааралтагүйгөөр тэрэнэй арадаар гуримшуулагдаха ёһотой.

Национальна ба демократическа үргэн коалиционно правительство байгуулха, Урда Вьетнамда бүгэдэ нийтын сүлөөтэ һунгалта үнгэргэхэ шухала гэжэ Урда Вьетнамай НФО тоолоно. Урда Вьетнамдахи иимэ амгалан ёһоной правительство энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха табан гол ёһондо үндэһэлэн, бүхы оронуудтай хани ёһоной харилсаа байгуулха зэргэтэй.

АРАДАЙ МИЛИЦИИН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН ПРАГАДА БОЛОБО

ПРАГА. (ТАСС). ЧТК агентствын мэдээсэлэй ёһоор, Прагын ба Дунда Чешскэ областиин арадай милициин эдэбхитэдэй суглаан Фучикай нэрэмжэтэ парк соохи съездүүдэй ордон соо январиин 24-дэ болоһон байна.

Мүнөөнэй политическэ байдал тухай Чешскэ газар нютагуудта партийна хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ талаар КПЧ-гэй ЦК-гай бюрогой түрүүлэгшэ Л. Штроугал элидхэл хээ. Бүхы коммунистнуудай нэгэдэмэл ябуулга удаарууланггүйгөөр шууд сэхээр хэхэнь шухала, энэ хадаа мүнөөнэй оршон байдалые саһаруулха, тэрэшэлэн КПЧ-гэй ЦК-гай ноябриин ба декабриин пленумүүдэй резолюцинуудаар хараалагдаһан зорилгонуудые дүүргэхэ гол дүхэм нүхэсэл болоно гээд тэрэ элидхэл соогоо онсолон тэмдэглээ. Партиин хүтэлбэри хадаа партиин Центральна Комитедэй политикые бэелүүлхын түлөө тэмсэдэг үнэн зүб бодолто хүсэнүүдтэ шууд сэхээр түшэглэдэг байха. Партиин таатай зүб программын илалтын түлөө тэмсэлдэ арадай милициин бүхы сэрэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэжэ Центральна Комитет этигэнэ гээд Л. Штроугал хэлээ.

Удаань арадай милициин отрядуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлэжэ, партиин политикые, КПЧ-гэй ЦК-гай һүүлшын пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ. Элдэб зэрэг суу тараһан тодорхой жэшээнүүдые, мүн бусад тааруугүй үзэгдэлнүүдые үгэ хэлэгшэд дурдаһан байна.

Арадай милициин эдэбхитэд КПЧ-гэй Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ бэшэгые суглаанайнгаа түгэсхэлдэ баталан абаа.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: республикын түрүү механизаторнуудай зүблөөндэ хабаадагшадай баталан абаһан социалис уялганууд. «Хонишодой ажалай халуун хаһа» гэһэн гаршаг доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: областной партийна эдэбхитэдэй суглаанай материал.

Гурбадахи хуудаһанда: СССР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл. Соёл культурын һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд. Нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ...

Гор. Улан-Удэ, ти... Управления по печати при ... Министров БурАССР.
Н-00351.

Зак. № ...